Biblioteca de LO TEATRO REGIONAL Obra n.º 119

A COSTELLAS DEL GENDRE

COMEDIA EN QUATRE ACTES

ARREGLADA Á LA ESCENA CATALANA

PER

CONRAT COLOMER

Estrenada ab éxit extraordinari en lo ***TEATRO CATALÁ (ROMEA)***
la nit del 29 de Novembre de 1897

Preu 2 pessetas

BARCELONA
BIBLIOTECA DE LO TEATRO REGIONAL
Ronda de S. Pere, 19 y 21, 1.er 1.ª
1898

Á COSTELLAS DEL GENDRE

COMEDIA EN CUATRE ACTES
ARREGLADA Á LA ESCENA CATALANA

PER

CONRAT COLOMER

Estrenada ab éxit extraordinari en lo TEATRO CATALÁ (ROMEA)
la nit del 29 de Novembre de 1897

BARCELONA
BIBLIOTECA DE LO TEATRO REGIONAL
Ronda de S. Pere, 19 y 21, 1.er 1.ª
1898

BARCELONA.—Imprenta de Mariano Galve
Aviñó, 18, interior.

Al bon amich y rumbós Empresari de teatros, Don Salvador Mir.

Souvenir de

L' arreglador

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
MARTA.	Sras. Puchol.
BLANCA.	» Caparò.
D.ª SOFÍA.	» Pallardó.
MUNDA..	» Soler.
ENRICH.	Srs. Borrás.
ROBERT.	» Guitart.
D. SILVESTRE GATOSA. . . .	» Bonaplata.
SR. MOLTÓ..	» Oliva.
MACROBIO..	» Fuentes.
BATISTA.	» Rubio.
PERE.	» Borrás (J.)
JULIÁ.	» Ros.
JUAN.	» Martí.
Dos senyors que no parlan.	

ACTE PRIMER

Sala elegant. Mobles de luxo. Porta al fondo y laterals. A la dreta segón terme, finestra. Una taula per dos cuberts ricament parada segons se desprèn del diálech. Sofá, butacas y mobles apropiats, tot col-locat á gust del director.

ESCENA PRIMERA

ENRICH y MARTA

MARTA (*Surtint agitada per la primera porta esquerra, precedint á l' Enrich.*) Desastrosament acaba 'l segón trimestre de la nostra boda. La acostumada festa íntima, ja no pot serme agradable de cap manera. Dirás qu' es tan sols un somni, dirás lo que vulgas...

ENRICH Diré qu' es una obsessió y res mes. Deu nos en guard d'una obsessió! Mira: l' altre dia 'm vaig despertar, vestir, rentar y passar revista á las ordres rebudas del día anterior, cantant la marxa de Cadiz. La cantaba fins menjant: ¿ten recordas que 'm vas dir:—Qui canta á taula y xiula al llit... etzétera.

MARTA Es veritat.

ENRICH Donchs aquell dia 'm vaig adormir cantant *Viva España!* (*cantant.*) Es una cosa que quan t' agafa, ja no 't deixa tan facilment.

MARTA Será una obsessió; pero es horrible! Afigurat; tota la nit de cap á cap, somniant l' agonía de la mamá, y quan exhalaba l' últim sospir, despertarme accidentada, ab un tremolor convulsíu, una suhor freda!... Créume Enrich! Estich nerviosa y 'm sento malalta!

ENRICH Vamos; cálmat, Marta meva! A taula 'ns espera 'l banquet íntim, ab 'l que celebrém cada tres mesos 'l día ditxós en que 'ns vam unir per sempre...

MARTA Enrich meu!

ENRICH Y desvaneix aquets somnis... que no son mes que somnis, com diu en Calderón.

MARTA Lo qu' ha contribuit á posarme mes intranquila, es 'l no rebrer contestació á las tres cartas qu' hem escrit al papá.

ENRICH Y aixó t' amohina, tonteta? Si tinguesin alguna novetat seria ó 'ls passés qualsevol cosa ben desagradable, 'l teu pare ja fora aquí.

MARTA Enrich!

ENRICH Sí Marta; sí! Creu que si ell no 'ns pogués respondrer ab una gran desgracia ó ab una mala noticia de sensació, no vindría may.

MARTA Estás cruel ab 'l papá!

ENRICH Estich just. Per xó ja sabs lo molt que l' estimo, igual que á la teva mamá donya Sofía, y á la germaneta Blanca. Are, després de esmorzar, passaré pe 'l telégrafo y posaré un parte á Igualada, perque estiguis tranquila del tot.

MARTA T'ho agraheixo... y t' estimo!
Ay!! (*Com una esgarrifansa*). No m' ho puch treurer del pensament. Morta la mamá!...

fatídicas sombras, qu' entelan aquets miralls adorats, reflectors de la meva felicitat!

MARTA Enrich meu! (*Ell l' acompaya á taula y s' assentan*).

ENRICH Y are, encetém'l tercer trimestre. Avuy fa sis mesos justos que som casats: sis mesos y que m' han semblat sis días. Com corra!... Com vola 'l temps! (*Se sent dintre un cop de timbre de porta pero un timbre de bona veu. Ells se disposan á menjar sense fernecas. Dos cops mes de timbre, pauseta y sobresalt de Marta. Cuatre ó cinch, mes seguits*).

MARTA Ay, Enrich! (*Ab 'ls recorts del somni*).

ENRICH Calma! Qui rediable pot trucar á tal hora y ab forma tan inusitada?

ESCENA II

'LS mateixos, BATISTA, després JULIÁ y MUNDA

ENRICH Batista! Qu' es aixó?

BAT. (*Ab una tarjeta á la má*). Un senyor d' edat, que fa molt respecte, que va vestit de negre y que, segons sembla, va depressa.

MARTA (Reina del cel!)

ENRICH (Calma!)

BAT. Diu que de totas maneras vol parlá ab un ó altre.

ENRICH Si no es mes qu' aixó, 't dono permís per enrahoná ab ells fins demá passat. Vésten.

BAT. Es que m' ha donat la seva tarjeta.

ENRICH Veyam; porta. Silvestre Gatosa! 'L meu sogre!

MARTA 'L papá á Barcelona? Desgracia segura! (*Va agitada d' una banda á l' altre*).

ENRICH Ca! Pot ser no!

MARTA La mamá malalta!....

ENRICH Tranquilisat: no será res.

MARTA Morta, tal vegada!

ENRICH Per Deu, no t' alarmis aixís!

MARTA Oh! Mamá meva! Enrich! Enrich!... no 'm deixis! Jo 'm moro! *(Cau sobre 'l sofá)*.

ENRICH Ay, pobre de mí! *(Sostenintla)* Juliá! Munda! Corréu tots! Tú, Batista! (*Aquet corre d' una banda á l' altra tot atrafagat*). Descórdali la cutilla!...No! Alto: tú no. Vesten á la farmacia y porta un anti-espasmódich.

(*Surten Juliá y Munda*).

JULIÁ Qué passa?

MUN. Verge Santa! La senyoreta...

ENRICH Prompte; un metge! La meva esposa 's mort!

ESCENA III

'Ls mateixos, GATOSA

GAT. *(Qu' ha sortit detrás de 'ls criats y ha sentit las últimas paraulas de l' Enrich, llensa 'l sombrero que recull en Juliá y corra cap á la Marta cridant desesperat)*.
La meva filla!... Morta la meva filla! Ah! 'l cel m' ho pren tot d' un plegat!

MARTA Es dir que 'l meu somni era una realitat!

GAT. Ah! parla! (*Ab alegría*). La meva filla parla!

ENRICH Sortiu tots. (*'Ls criats se 'n van. Mentres l' Enrich dona espresivament la má á n' en Gatosa com dantli 'l pésame, la Marta diu ab dolor):*

MARTA Es dir que la pobre mamá?...

GAT. Bona y forta com un castell, gracias á Deu. (*Molt tranquil*).

MARTA Ah! Potser la meva germaneta...
GAT. La Blanca? Guapa y aixerida com un pesol.
MARTA Será cert? allavoras...
ENRICH Donchs que deya? Que 's lo que 'l cel li ha prés, tot d' un cop?
GAT. 'L meu benestar; tota la meva fortuna. Estich arruinat!
ENRICH (*Deixantse caurer en una butaca fent un sospir, com qui queda aliviat d' un pesar*). Ay!! Deu lo fassa bó.
GAT. (*Ab dignitat*). La frase es dura, gendre! 'M sembla qu' olvidas ben aviat las consideracions que 's dehuent á la desgracia.
MARTA No: això no, papá!
GAT. Un recibiment fret, ja me 'l esperaba.
ENRICH Permetim!...
GAT. Pero may hauría cregut...
ENRICH 'M sembla que no 'ns enteném.
GAT. Prou que t' entench! Pero no dech resentirmen. Al cap d' avall no fas mes que seguir la lley natural.
ENRICH Deixim col-locar cuatre paraulas, si pot ser.
GAT. Per desgracia, fa molts días que vaig vení al mon.
ENRICH No dich lo contrari; pero no es aquesta la cuestió. Comprenguim bé. La Marta y jo, hem cregút á una desgracia irreparable: pero al saber que sols se tractava d' una perdua d' interessos, se 'ns ha aixemplat 'l cor y... relativament, 'ns hem alegrat de que no fos lo que sospitavam. No sé si 'm compren!
GAT. Sí, home; sí! Gracias á Deu, la desgracia que m' abruma, no m' ha deixat imbécil del tot.
ENRICH Y donchs, home?
GAT. Y donchs, qué? T' has equivocat; conformes y no 'n parlém mes: pero això

no es prou motiu per tractarme de ximple.

ENRICH Y are? vaya una sortida!

MARTA May, papá. L' Enrich no mes ha dit Deu lo fassa bó.

GAT. Deu te fassa bó ó beneit del cabás... tot es igual.

ENRICH Y encara ho he dit per repremir un moviment de...

GAT. Ah gendre! L' home prudent deu reprimirse sempre: sobretot, devant de 'ls que la adversitat ha pogut fer tornar justament susceptibles.

ENRICH Vaja, bueno, prou: no 'n parlém mes. Are prengui assiento en aquesta cómoda butaca...

GAT. No: las cómodas butacas ja no son per mí. Ab una cadira cualsevol ne tinch prou. Com que tinch de torná á comensar las lluytas de la vida, bó es que desd' are m' acostumi á las privacións de totas menas que m' esperan.

ENRICH Fassim 'l favor de creurer, sogre, que las nostras butacas li allargarán sempre 'ls brassos.

MARTA Vamos, papá: assentis aquí entre nosaltres dos... (*S' assentan*) y contints' ho tot.

GAT. Que 'n treuréu! Perqué hos tinch d' afligir ab la relació de 'ls meus desastres?... (*Figsantse ab taula parada*) vosalttres... qu' avuy sou tant ditjosos...

MARTA Que mira, papá? La taula?

ENRICH Ah! li hem de dir. Es qu' avuy celebrém el *cumple-trimestres* del nostre casament.

GAT. Quins contrastes te la vida! Mentres ta mare, ta germana y jo plorém amargament la nostra miseria, vosaltres vos entreguéu á tots 'ls plahers del mon?

ENRICH Si no sabiam res.

MARTA Ni 'ns ho podíam pensar.

GAT. Es viritat pero 'm sembla que... alguna cosa hos hauría pogut advertir...

ENRICH Prou; per exemple, un telegrama de vosté.

GAT. 'M refereixo, senyor... despreocupat, á certs presentiments, certas veus secretas...

ENRICH Permetim, sogre; ni la Marta ni jo som sonámbuls.

GAT. Es cert. Véig qu' estich en ridícul.

ENRICH (Gracias á Deu qu' opiném igual un cop á la vida!)

MARTA Y vol dir, papá, que 'l desastre es tan gran com suposa?

GAT. Sí, filla meva, sí. Ja sabs que l' Horonat Pagan 'm manejava 'l capital y 'm servía puntualment 'ls interessos. Curanta anys d'honradés justificaban 'l seu nom. Curanta anys d' amistat may alterada 'ns unían. Donchs avuy l' amich Honorat, 'l banquer Pagan es al Perú, al Brasil, al botavant... ni menos ho sé, derrotxant 'l meu benestar y 'l de molts alttres y vivint com un potentat.

ENRICH Tant que li vaig aconcellar! Tan que 'l vaig avisar que 'n Pagan ja no pagaba, allavoras que corrían sobre 'l seu comte las referencias més desastrosas! Vosté m' hagués cregut!... (*S' ha alsat y passa aprop de Marta*).

GAT. Sí, gendre, sí: ves dihent. No tinch més remey qu' aguantar'ho, ja qu' avuy tens 'l dret ne dirm'ho tot.

MARTA Enrich! (*Com pregant'lo que no parli més*).

GAT. Deixa 'l dir, filla meva! Que digui tot vullga, que s' esbravi. 'Ls carrers que 'm fá 'l teu marit, son ben merescuts.

ENRICH Carrechs? Si no ho son.

GAT. Únicament, dadas las nostras posicións respectivas, tal vegada hauría sigut més generós l' estalviarme'ls.

ENRICH Es dir que jo?...

MARTA (Enrich, t' ho prego) (*Posont'li la má á la boca*).

ENRICH Está bé. Donchs al fiarse d' un amich que li ha prés tot, vá fer molt santament. (*Gatosa s' alsa*).

GAT. Ah! Cuidado, gendre! 'Ls carrechs son menos cruels qu' aquesta amarga ironía que 'm fereix 'l cor.

ENRICH (Es que no sé com agafarlo!)

GAT. Per altre part, pots estar ben tranquil, gendre. No pretench ferte participar de la meva mala estrella. Per mí y la vostra mare, no volém ni demaném res.

MARTA Pero papá! lo que díu es molt mal dit.

GAT. Marta, deixa'm parlar. Com dich, per nosaltres dos, no demanarém res. (*A Marta*). No més 't recomanarém la teva pobre germana, y si 'l meu gendre ho permet, será la teva cambrera. (*Humil y mitx connogut*).

MARTA La meva germana!... pero... vosté sab lo que díu, papá?

ENRICH (Ni ho ha sapigut may).

GAT. En quant á la Sofía y á mí, encara conservém algunas influencias poderosas, que lograran la nostra admisió, en algún d' aquets tristos asilos de beneficencia, que son la gloria del nostre país. (*Connogut del tot*).

MARTA Verge Santíssima! (*Mits plorant*). Pero quinas cosas pensa! Y vosté 's creu que ho permeterém?

GAT. Respecte á aixó, la meva voluntat es inmutable. Ni ta mare ni jo podríam soportar 'l pensament de viurer á costas d' un altre. (*L' Enrich impasient 's passeija*). La prova es que, si haguessim volgut, hauríam trovat la més honrosa hospitalitat dins d' Igualada, la noble població qu' ham abandonat ab tot 'l sentiment de l' ánima: sí se-

nyor. (*Buscant á l' Enrich que ensopega un trós lluny y cridant'lo*). Gendre!

ENRICH Mana sogre?

GAT. Com deyam, á Igualada 's trova un d' aqueixos cors... un d' aqueixos cors d' or, que... en fin: un bon amich, que igual...

ENRICH Allí tots ho son d' iguals.

GAT. (*Després d' un gesto despreciatiu*). Que igual m' estima avuy que quaranta anys atrás, y qu' hauria estat orgullós de cedirnos un racó á la seva llar.

MARTA Papá. 'L puesto de tots vostés, es aquí: entre nosaltres. Vostés no deuhen habitar altre casa que la nostre, ni poden deixarnos may mes: per lo tant, vostés vindrán tots cap aquí, perque jo ho vull y 'l meu marit ho vol igual que jo. Veritat, Enrich?

ENRICH Naturalment. (*Sense entusiasme*).

GAT. *Després de fer un gesto com espressant 'l poch entusiasme del gendre*).
No, filla meva no. De cap manera ho puch aceptar. (*Va cap al fondo*).

ENRICH Per qué?

GAT. (*Tornant á baixar cap á l' Enrich y ab sentiment*).
Perque veig que hos molestarém: per que veig que ja hos molestém!

ENRICH Ay, ay! Com ho he conegut?

GAT. Com? Vols que t' ho digui? Donchs be, gendre: una sola paraula teva m' ho ha revelat tot.

ENRICH Quína?

GAT. Aquell *naturalment* que t' ha caigut dels llabis, no ha sigut mes que l' espressió d' una freda condescendencia; 'l sospir de resignació de l' home que 's veu forsat á soportar una situació intol-lerable.

(Torna 'l fondo per pendrer 'l sombrero).

MARTA (Pero Enrich). (*'L puga á buscar*).

ENRICH (Donchs com vol que li digui? Cantant y ballant?).

MARTA Veyám, papá. Vingui y no dupti que 'l meu marit l' estima tant com jo.

ENRICH Pot ser mes. (*Gatosa incredul mou 'l cap ab amargura*).

MARTA Vaja: prou. S' ha acabat l' incident. Are es cuestió d' enviar á buscar tot seguit la mamá y la Blanca, perque poguém aixugar tantas llágrimas y dissipar tants pesars.

ENRICH Enviarém un telegrama.

GAT. No cal: si ja son aquí.

MARTA A Barcelona?

GAT. Vaya; y á la fonda de l' Univers.

MARTA Son á Barcelona y no las ha dutas á casa?

GAT. No hauria gosat may á ferho, sense tenir 'l permís per endevant. (*L' Enrich li vol pendre 'l barret, ell resisteix, cedint per fi*).

MARTA Quinas cosas de dir! S' han d' anar á buscar tot seguit. (*Toca 'l timbre ó campaneta*).

ESCENA IV

'Ls mateixos, BATISTA, JULIÁ (dintre).

MARTA Batista! Vosté y en Juliá vagin correns á la fonda de l' Univers. Digui á la mamá y á la senyoreta Blanca, que las esperém ab ansia y portin 'ls equipatjes. Corrin.

JULIÁ (*Dins*). Cap aquí, senyoras; cap aquí.

BAT. No cal que hi aném. Ja han arribat. (*La porta del fondo s' obra. Apareixen Sofía y Blanca qu' entra pri-*

mer y corre als brassos de Marta. 'Ls personatjes quedan devant del públich per l' ordre següent: Gatosa, Blanca, Marta, Sofía y Enrich).

BLAN. Germaneta meva!

MARTA Blanca! Ay, mamá; que soch ditxosa!

SOF. Aquí, sobre 'l meu cor; vida meva! (*Abrassant á Marta y alsant 'ls ulls al cel*).
Ah! No s' ha perdut res, cuan 'l cel 'ns conserva 'ls fills!

ENRICH Es ben cert, mamá.

SOF. Y vosté 'ns ha admés?... y, sent tan pobres, vosté 'ns recull? Ah, gendre! Perdoni, pero estich tan conmoguda... tan sorpresa!...

ENRICH Senyora!... (Qu' es agradable sentirse aixó!)

SOF. Blanca! (*Agafantla per la má*).
Aquí tens l' home generós. que d' aquí endevant será 'l teu sol amparo sobre la terra. Agenolla 't als seus peus, filla meva!

ENRICH (¿Qué? ¡Vaja un altre sortida!)

SOF. Obeheix, Blanca!

BLAN. Ja, ja, ja! Mamá! Qu' ho díu de serio, aixó?

SOF. Senyoreta!

BLAN. Jo, agenollarme als peus del germanet per que 's rich, y jo ja no ho soch? Si que 'm rebría bé!

ENRICH Tens rahó, nena!

BLAN. Lo que vaig á fer es abrassarlo ab tota la meva ánima!... y si no li agrada qu' ho deixi. (*Corra als seus brassos*).

ENRICH Criatura angelical! Germaneta del meu cor!
(*Besant' la repetidament al front*).
(Ay! Es la primera corrent d' ayre pur que respiro!)

BLAN. Torném á comensar, germanet! (*Humil*). Una gracia de caritat... (*Alegre-*

ment). Bé m' haig de acostumá á mendicar, ja que, segons sento á dir, no tením ahont caure morts.

GAT. Blanca!

SOF. Gendre, li demano gracia per aquesta boijeta. Res; poch seny, sab? Lo cert es que no la comprench aquesta nena. Fá uns quants mesos qu' estaba tota trista, sense que may pogués endevinarne la causa: y úlimament, tot d' un plegat...

BLAN. Que vols ferhi, mamá? Prou qu' ho sabía jo per qué estaba tota trista! En cambi are, no sé per qué estich alegre; pero ho estich... y ho demostro. ¡No sé perqué m' ha de succehir prompte alguna cosa, que á més de l' alegría, 'm port un raig de felicitat. Es un presentiment que 'l tinch aquí, (*Signant al front*) y sobre tot aquí! (*Pe 'l cor*).

SOF. Deu t' escolti! Pero has de tenir més serietat. Gendre, li torno á demanar gracia per ella.

BLAN. Bah, bah! No 'n necessito jo de gracias.

ENRICH Es ben cert, germaneta. No 'n necessita qui las té totas.

BLAN. Té; are te las dono jo.

ENRICH Per qué?

BLAN. Pe 'l madrigal. Y donchs? que 't deya, mamá? Veus com 'l nostre ricatxo no es tan fiero com suposabas?

ENRICH Ah, sí?

BLAN. No m' han renyat poch en 'l tren, perque sostenía contra 'l parer d' ells, qu' erats molt bó, molt generós, molt amable... (*Gestos de 'ls pares*).

ENRICH Y tú 'm defensabas? Pobre germaneta!

BLAN. Oh, sí! Are ho has dit. Molt pobre; més pobre que las ratas, mira. Aquí 'm tens sense foch, ni lloch, ni amparo, ni pá!... Y perxó tan alegre, veu? Més alegre que may. En primer lloch, com que ja no tinch dot y no duré mes que ves-

tits de *quiero y no puedo*, si algún día 's presenta qui s' enamori de mí, estaré ben segura de que m' estimará per mí; per mí tota sola.

SOF. Gendre, apuesta nena m' avergonyeix!

ENRICH Donchs li asseguro que no hi ha de qué. (Aquesta sogra es una beneyta. Menos mal si no passa d' aquí).

BLAN. (*A Marta*). Sabs qu' es molt bonica aquesta sala? Ahont es 'l meu quarto?

MARTA Are te 'l prepararán.

BLAN. Hi vull flors y aucells, si pot ser.

ENRICH De tot hi haurá.

SOF. Prou alegrías, Blanca. 'L senyor consentirá á rebre 't á la seva llar; pero ha de ser ab la condició de que sabrás ocupar el puesto humil que 't pertoca.

BLAN. Ja, ja! Ja hi tornas, mamá? 'L puesto humil!... Té; aquí 'l tens 'l puesto qu' ocupo sense cap cumpliment. (*'S llensa sobre 'l sofá qu' está aprop de la butaca*). Ahí parlant de tot' 'ls faig saber que tinch una gana que no hi veig...

GAT. Noya!

SOF. Per Deu, dispensi'la!

BLAN. Y que tinch desitj de que un millonari 'm serveixi.

ENRICH De tot cor, germaneta. (*Toca 'l timbre y surt la Munda*). Y la Munda m' ajudará.

(*La Munda va servint y Sofía s' assenta al sofá. Gatosa apoyat detrás d' ella*).

BLAN. Vina, mamá. 'M sembla que deus tenir, cori-mori?

GAT. (Sí que 'n deus tenir).

SOF. (Molt: pero me l' aguanto).

BLAN. Mamá, que no vens?

SOF. Filla meva: quan un se trova á casa de 'ls altres... s' ha de conformar...

GAT. Tant si pot com si no pot. (*Intencionat*).

SOF. A las reglas y costúms de la casa. Esperarém l' hora de 'l esmorzar.

BLAN. Quan hi ha gana sempre es l' hora. Mira; ja estás servida. Si vols, acostat.

MARTA Deixi'ho estar, Munda. Ja la serviré jo. (*Segueix preparant un plat, etc.*).

GAT. (Sofía 'm sembla qu' estás molt reija. Potsé aquí fá massa calor per tú?).

SOF. (Bastanta; pero no hi fa res. Es igual.)

GAT. (No que no es igual). (*Obra la finestra de bat á bat. En 'l precís instant d' obrirla, l' Enrich que serveix á la Blanca, s' alsa ab una má 'l coll de la levita fent una marcada estremitut de fret*).

Ah! Gendre. (*Després d' obrir*). Me permets qu' obri un xich la finestra?

ENRICH (Are m' ho diu?) (*Sofía á observat l' Enrich*).

SOF. Torna á tancar, Gatosa. Aquesta finestra podría molestar algú.

MARTA Ay, no, no! Veritat, Enrich?

ENRICH No senyora: al contrarhi. (Aquesta gent te fogots!)

MARTA Tingui, mamá. (*Portantti un plat de vianda y forquilla*).

ENRICH (*Acostant'se á Marta per ferla recular*).

(Això no va, Marta. No 'm convé que 't posis aprop de la finestra. Aquet pentinador no abriga gens).

GAT. No la renyis, gendre. Per serví á sa mare, la Marta no se sentirá humillada.

ENRICH No es una humillació lo que temo per ella: es una pulmonía.

SOF. Corre, Gatosa: tanca la finestra. Ja t' ho he dit qu' incomodavam. 'Lls vells no ocasioném mes que molestias; veritat gendre? (*Humil*).

ENRICH Senyora, no digui semblant cosa.
MARTA Cualsevol que la sentís...
(Sofía li torna 'l plat sense menjar).
ENRICH (Diría que te rahó).
SOF. *(Ab sentiment).* Vostés vivian tranquils y ditxosos y hem vingut á presentar l' espectacle de las nostres afliccions. Nosaltres som 'ls culpables. 'Ls desheredats haurian de viurer sols. *(Molt conmoguda).*
MARTA Vamos, mamá! *(Aconsolantla).*
SOF. Pobre Gatosa! Ja veus ahont 'ns ha portat la teva cega confiansa!
ENRICH Be: no 'n parli del passat.
GAT. Sí, sí. Ara ho veig ben clar. Tal vegada, gracias al meu carácter amargat per l' infortuni, la vida será difícil; sobretot per aquell de 'ls dos que dependeixi del altre. 'T demano, gendre, que 'ns deixis anar. Molt será que no trovém un raconet modest...
SOF. No massa lluny, Gatosa, perque jo 'm moriría si no pogués veurer las mevas fillas.
GAT. Y si 'ns morim, tant de bé 'ns haurá fet Deu!
MARTA Ave María puríssima! (Enrich).
(Empenyentlo com invitantlo á una bona acció).
ENRICH (Oh! es que...)
GAT. Y encar que separats, no per xó deixarem de ser bons amichs. Me 'n vaig sense 'l mes petit ressentiment. Ja no tinch cap dret per tenir orgull... y la prova es que la meva esposa y jo... aceptarém del nostre gendre... un bossí de pá. *(Emocionat).*
MARTA Oh! *(Plorant).*
ENRICH Pero qué diu, pare estimat! Parla d' un bossí de pá, quan la meytat de lo que tenim es de vostés!

GAT. Oh!... Ab poca cosa 'n tenim prou nosaltres!

SOF. A la nostra edad...

ENRICH *(Posant'se entre 'ls dos y prenent-los las mans)*. Vamos, prou: vostés 's quedan y no 'n parlém mes. Are la Munda y en Juliá cuidarán d' aposentarlos.

(La Munda ha anat desparant la taula entrant y sortint discretament).

MARTA (Has sigut bo per ells... y t' estimo mes que may!)

ENRICH (Marta meva!) *(Se separa per dir lo següent)*. (Qui sab? Potsé hauria fet millor llogant per ells uns baixos ben ventilats al Ensanxe).

GAT. *(A Sofía)*. (En fin: are comensan las amarguras per nosaltres).

SOF. (Armem'nos de resignació, Gatosa).

(Surt Batista ab safata de tarjetas).

BAT. Senyor? Duhas tarjetas.

ENRICH Altre vegada? Potsé si qu' es 'l meu Sant y no m' en recordo.

BAT. Son pe 'l senyor Gatosa.

(Las entrega. Ab la Munda acaban de desparar la taula).

GAT. Per mí? *(Llegint)*. Ah! Es en Moltó y 'l seu fill Macrobio.

BLAN. (En Macrobio! Aquell cromo que 'm destinan per marit! Jo estich fresca!)

ENRICH (La familia Moltó! No 'ns faltaba res mes!)

GAT. En Moltó aquí! Quina fortuna per nosaltres! Digui'ls qu' ent... *(A Batista)*. Ay! dispensa, gendre! Digui'ls que m' esperin al café d' aqui al devant.

(Batista que junt ab la Munda han

enretirat la taula per deixar la escena mes libre, va per sortir).

MARTA Esperis, Batista. Per qué 'ls vol rebre al cafe? No es mes natural que 'ls rebi aquí?

GAT. No, no: aixó podria molestar al teu marit.

MARTA No ho cregui, veritat. Enrich?

ENRICH Al contrari, sogre, al contrari! Digals que passin. Aixis coneixerém al senyor Moltó, á la senyora Moltó...

GAT. No, 'l meu amich es viudo.

ENRICH Ho sento vivament. (Es un Moltó viudo; crech que no n' he vist may cap).

GAT. *(Humil)*. M' estiman molt, gendre. Fesme 'l favor de no burlarte massa d' ells.

ENRICH (Tan tipos son?)

ESCENA ÚLTIMA

'Ls mateixos, MOLTÓ y MACROBIO

MOLTÓ Ah! Per fi 'l veig!

GAT. Moltó! *(S' abrassan ab gran efusió).*

MAC. Senyor Gatosa! *(Lo mateix).*

MOLTÓ Donya Sofía! *(Encaixan ab vehemencia).*

MAC. Senyoreta? *(Allargant la ma á Blanca que no li dona).*

BLAN. Beso á V. la mano. *(Freda y ceremoniosa.*

MOLTÓ Un altre abrassada! *(Tornan á comensar).*

MAC. Senyora!

SOF. Macrobio estimat!

MAC. Ay, papá! Estich molt conmogut!

MOLTÓ Jo també, fill meu! *(Tots quatre ploran y 's mocan ruidosament, etc).*

ENRICH (Vet' aquí perque 'm fiblaba l' ull de poll. Era aquesta humitat).

MOLTÓ Ah! are que hi penso, Gatosa, potsé ja es hora de que 'ns presentis.

GAT. Qué? Ah, sí! Gendre? Marta? Hos presento 'l senyor Moltó d' Igualada.

ENRICH 'L cor d' or?

MOLTÓ Per servirlo. Don Enrich? Marta?... perdonin si 'ns presentém aixís: pero 'l mateix desitj d' abrassarlos...

MAC. Jo també. (*Mirant á la Blanca*). (*Gatosa avansa un assiento per en Moltó. Blanca ha baixat aprop de l' Enrich y de Marta. 'Ls sogres s' assentan al sofá y en Moltó á la esquerra d' ells. L' Enrich y Marta van per seure aprop de 'n Moltó, pero aquet s' hi gira d' esquena. 'Ls Gatosa y Moltó forman grupo apart. 'Ls altres al veurer l' acció impensada de 'n Moltó, van á seurer á la esquerra, procurant la Marta calmar al seu marit. Blanca dreta aprop de l' Enrich*).

ENRICH (Endevant: sembla que 'ls fem nosa).

GAT. Diantre de Moltó! y com ho has sapigut?

MOLTÓ Mol senzill. Ja sabs que jo y 'l noy som aquí desde 'l dilluns, per compras de primera necessitat.

MAC. Productos químichs. 'L papá es farmacéutich. (*Al Enrich*).

MOLTÓ Calla Macrobio! De primera necessitat. Un cop fetas las compras, 'm disposava á agafá 'l tren...

MAC. Per tornar mes prompte aprop de vosté. (*A Blanca*).

ENRICH (Blanca: mira que 't diu 'l Macrobio).

BLAN. (Psé! ni menos 'n faig cas).

MOLTÓ Quan rebo un telegram del meu dependent que deya: - Honorato, con, capital, huído, Brasil, Gatosa, reventado, está, Barcelona, Constan, tino.—Tot ho vaig compendrer.

MAC. Jo també.

MOLTÓ (*Cremat*). 'Ls noys no parlan fins que...

MAC. Etzétera, papá!

MOLTÓ Corro cap á l' Univers, qu' es la fonda ahont poséu quan veniu á Barcelona. Allí 'ns dihuen que sou á casa'l gendre. 'Ns hem fet acompanyar, y... ja som aquí. Mal amich! Ingrat!

ENRICH (Alló de llogar uns baixos per ells, no anaba gens malament).

MOLTÓ Estás arruinat, y en lloch de trucar á casa nostra fuges... 't desterras, 'ns abandonas! Axís s' olvidan 'ls grans amichs?

MAC. Aixís olvida, senyoreta, que per mi, no veurer'la es la mort? (*Prenentli la ma*).

BLAN. En primer lloch, no ho sabia aixó. Y en segón lloch, deixim anar: no m' agrada que 'm toquin, sab?

MARTA Pero are que 't tinch, ja no 't deixo mes.

GAT. Estimat amich! (*Enternit*).

MOLTÓ Tornareu á Igualada ab mi y la nostra casa será la vostra.

MAC. Y la nostra familia será la vostra. (*Blanca li gira la esquena. Macrobio puja al fondo y torna ab una cadira*).

MARTA Dispensi, senyor Moltó. (*Aquet s' alsa y cedeix 'l seu assiento á Marta, ocupant ell 'l d' ella*). Pero per grans que siguin 'ls drets d' un amich, 'ls d' una filla son mes sagrats: per lo tant, 'ls papás y la germana 's quedan á casa.

MAC. ¡Oh, cel! (*Alsant la cadira en l' ayre*).

MOLTÓ Noy! Qu' em de fe 'ls volatins are? De modo que 't quedas?

GAT. Sí, amich meu. He hagut de consentir á viurer á casa del meu gendre.

MOLTÓ Mal fet, Gatosa, mal fet!

ENRICH Per qué?

MOLTÓ Perque 'ls darán molestia, don Enrich. (*A Gatosa*). Ells voldrán disfrutar del mon: tú no 'ls podrás seguir y mes de cuatre vegadas 'ls privarás...

GAT. Per xó no ho volia.

ENRICH (No va malament 'l cor d' or).

MOLTÓ Deixils venir, don Enrich!

ENRICH Es que... jo... (*Mirant de regull á la Marta*).

MARTA No senyor; no cal que 's cansi. Aixó no pot ser de cap manera.

MOLTÓ Per qué? Pe 'l que dirán? Nosaltres dirém que 'ls hem fet venir per forsa y á pesar de vostés. Pe 'ls amichs una mentidota ja 's pot fer corre.

MARTA Es que no es necessari: veritat, Enrich?

ENRICH Y naturalm... (Ay, no, qu' aquesta paraula no 's pot dir!).

Mala mirada de 'n Gatosa, que no li deixa acabar la paraula.

MARTA Ja pot fer. ja pot dir; senyor Moltó. La nostra familia es nostra.

MOLTÓ No insisteixo; pero se 'n penedirán. 'L seu papá avuy día ha posat un genit molt desagradable.

GAT Moltó!

MOLTÓ Sí, Gatosa; sí!

ENRICH Ay, ay! qu' es estrany! No 's coneix pas.

MOLTÓ Jo sí. Li asseguro qu' entre jo y ell, tan insoportable es l' un com l' altre. Per lo tant, no vullgan separar un partit que sempre ha jugat mano á mano.

MARTA No pot ser; vaja!

EERICH (Si, vaja; es un bon Moltó. Es un Moltó que no llaneija).

MARTA Papá! Digui d' un cop al senyor, que 's quede de bon grat.

GAT Desde 'l moment que no protesto...

MOLTÓ En fin; tú ets ben duenyo, sabs? Pero

ten compte! De vegadas val més deure atencións als estranys...

ENRICH Ah! Tingui compte vosté també! Miri que podríam anar massa lluny!

MOLTÓ (*Alsantse molt conmogut*). Oh! perdonim, don Enrich! pero al pensar que tinch de deixarlos... Era tan ditxós! Morta la esposa, havia trovat una nova familia! En fí: 'm quedaré alguns días aquí y durant aquet temps, á las horas que fassi menos nosa, suposo que vosté 'm permeterá veure 'ls seus amichs.

MAC. Ah sí! 'Ls nostres amichs! (*Devorant á Blanca ab la vista. Ella li fa una llengota.*)

ENRICH Espero que no 'n duptarán un moment.

MOLTÓ Oh, no! Pero no es igual. Ja no será com avans que... á cada hora! á cada minut!... (*Aixugantse las llágrimas y rompent á plorar tots cuatre y vinga mocarse com la escena anterior.*

SOF. Bon amich!

GAT. 'M destrosas 'l cor! (*Sofía fa un signo á Marta que la mira y mira després á l' Enrich com consultantlo.*)

MARTA Donchs, sent aixís... 's podría... la casa es prou gran...

EERICH (Que diu are!)

MARTA Y durant 'ls pochs días que 'ls senyors passarán aquí...

MOLTÓ Ah! bondadosa Marta! 'L milló medi de provarli 'l nostre agrahiment, es aceptar.

MAC. Jo també acepto.

ENRICH (Marta! Que t' has tornat boja?)

MARTA (Son tan desgraciats!) (*Pauseta*).
(*L' Enrich alsa las espatllas com qui consent de mal grat.*
Bravo! Ja estém entesos.
(*Fa signo á Blanca de que toqui 'l timbre*).
'L papá y la mamá, ocuparán las habi-

tacións de l' Enrich. Vosté y 'l seu fill tindrán l' aposento que dona al jardí: y tú, Blanca... ah! 't col-locarém un llitet al meu quarto.

ENRICH (Y are?)

BLAN. Això es. Un llitet blanch ben aprop del teu, com avans.

SOF. Pobre Marta! Això 't recordará 'l temps alegre y ditxós en que encara erats soltera.

ENRICH (Ditxós? Aquesta dona 's deu pensar que li pego!)

GAT. (Pobre amich! 'M sembla qu' aquí has d' estar molt molest.)

MOLTÓ (Psé! Veritat es qu' á la fonda hauría estat millor, pero... paciencia!)

SOF. (Gatosa!)

GAT. (Que?)

SOF. (La Marta es molt desgraciada!)

GAT. (També m' ho sembla).

SOF. (Has notat com, d' ensá que som aquí, la noya no ha parat de plorar?).

MOLTÓ (Oh! Si això es cert, si durant aquets días auloro alguna cosa, jo t' asseguro qu' entre tots tres, li posarém las peras á quarto).

MARTA Batista! (*Qu' entra seguit de Munda y Juliá*).
Acompanyils senyors al cuarto que dona al jardí y cuidi que no 'ls falti res.

MOLTÓ Hasta la vista, Gatosa. (*No saluda á ningú*).
Quan vulga, Batista.

MAC. Jo també. Senyora? Senyoreta? (*Saluda y se 'n va ab 'ls anteriors*).

MARTA Munda. Conduheixi als papás á las habitacións del meu marit. (*Sofía besa á Marta y se 'n va ab en Gatosa y la Munda, per la dreta.*)

BLAN. Cuita, Marta: aném á arreglá 'ls llits. No 'n tinch pocas de cosas per contarte! (*Entran á la esquerra*).

ENRICH Donchs... y jo? Ahont dormo aquesta nit?

JULIÁ (*Qu' endressaba cadiras*). Ah! La senyoreta ha repartit tota la casa. No quedan mes que 'ls cuartos de las minyonas, 'l de 'n Batista y 'l meu, que si l' acepta, li puch oferir. Ja dormiré á cualsevol banda.

ENRICH Está bé!: molt bé! Donam 'l sombrero y l' abrich. (*Julia l' ajuda á ficarsel*). Tinch un colega, corredó real com jo, que s' ha casat ab una orfaneta. Hi han homens que la sort 'ls hi surt pels ulls. De que rius tú?... Imbecil? (*Rápit*).

JULIÁ Posats de cara.

ENRICH Vaig á llogar una habitació... Ah! si venen cartas per mí aquet vespre, las portarás demá 'l matí.

JULIÁ Ahont senyoret?

ENRICH A las Quatre Nacions! (*Se 'n va y 's gira*).
'T torno á dir que no riguis; animal!
(*Se 'n va bruscament rebotent portas y tombant alguna cadira. En Juliá cau á cualsevol assiento rient com un bárbaro*). *Teló rápit.*

FÍ DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGÓN

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

ENRICH, després PERE

Al alsarse 'l teló se sent la veu de l' Enrich que crida 'l serveiy per dintre.

ENRICH Batista! Juliá! (*Entrant*). Ningú? (*Obrint la segona porta esquerra*). Juliá! Munda! (*Fá 'l mateix ab la segona dreta*). Munda! Batista! (*Torna cap 'l mitx de la escena y 's trova ab en Pere qu' ha entrat pe 'l fondo*). Ah! Per fi!... Hola! Es voste, Pere?

PERE He vist entrá al senyor desde la portería y pujo á preguntarli si necessita alguna cosa.

ENRICH Qué vol dir? 'L seu puesto es á la portería, senyor Pere.

PERE Ja ho sé y té molta rahó; pero com que sabía que tothom es fora...

ENRICH Fora? Cóm s' entent?

PERE Si, senyor. La senyora es á missa á la

Concepció, ab la seva mamá y ab la germaneta, com acostuman cada dematí.

ENRICH Y la Munda?

PERE Li han dat ordre d' acompanyarlas.

ENRICH Bé, pero... y en Juliá?

PERE 'L senyor Gatosa l' ha enviat per recados.

ENRICH Donchs y en Ramón?

PERE Ay, ay! Que no ho sab?

ENRICH Qué?

PERE Que l' han despatxat.

ENRICH Desde quant?

PERE Desde' ahí vespre. Donya Sofía ha fet entendrer á donya Marta, que vosté té massa servey.

ENRICH Eh? (*Molt sorprés*).

PERE Fins va dir devant de tots nosaltres qu' era una sort qu' ella hagi vingut aquí, per posar més ordre á casa de vosté.

ENRICH Com!

PETE Dech dirli que no faig més que repetir lo qu' he sentit.

ENRICH Molt bé! Bó; are se m' ha parat el relotje. (*Va per mirar 'l de la cónsola*). Endevant: Aquet també? Que no ha vingut 'l dependent de can Roca y Cadira?

PERE No vindrá pas més. Donya Sofía díu qu' això de tení un rellotjer aconductat es un gasto inutil, y que d' aquí endevant, ella mateixa donará corda á tots 'ls rellotjes de la casa.

ENRICH De veras?

PERE (*Trayentse el seu*). Pero si ho vol saber, jo li puch dir, son las onze menos cinch de la Catedral. (*L' Enrich posa 'l seu á l' hora*).

ENRICH Y yo tinch de ser al Bolsin á mitx día. No puch pas esperar las senyoras. Digui á la cuynara que m' arregli cualse-

vol cosa. (*Se treu el sobretodo y en Pere l' ajuda*).

PERE Es á la Boquería pe 'l dinar.

ENRICH Ay, ay! Y l' esmorzar?

PERE Sembla que donya Sofía ha pres xocolata, igual que las senyoretas y que desd' avuy seguirán aqueix sistema.

ENRICH Això ja passa de mida. En fí... esmorzaré á la fonda. Digui á n' en Joan que enganxi.

PERE Oh! No hi es en Joan. Se n' ha endut al seu sogre ab 'l charret, á las vuit del dematí, y he sentit com 'l senyor Gatotosa li cridava:—A las pedreras de Montjuich.

ENRICH A las pedreras?

PERE Sí 'l senyor vol qu' avisi un cotxe de lloguer?...

ENRICH Sí!... No... es dir;... vaiji al diable!

PERE (*Saludant*) (Ja ho diu la sogre del senyor, que cada dia posa un genit mes *inguntable*.

(*Se 'n vá pe 'l fondo*).

ESCENA II

ENRICH, després PERE y ROBERT

ENRICH Llamp del cel! Jo crech que tots son rabiosos! Això es escandalós! Intolerable! A la cuenta á casa meva no soch ningú No aguanto mes: d' aquí vuit días 'ls sogres viurán sols en casa propia: y tan bon punt jo torni la resposta afirmativa al propietari del chalet del carrer de la Gloria á San Gervassi...

PERE Don Robert de Formentera. (*Anunciant*).

ENRICH En Robert!

ROBERT Gracias á Deu que 't veig. (*Surt rápidament. En Pere se 'n vá*).

ENRICH Ets tú! Fá sis mesos que no tenía noticias tevas.

ROBERT Poch més ó menos; pero avans...

ENRICH Oy, que bens bé! No 'n tinch pocas de cosas per contarte!

ROBERT Més ne tinch jo; pero avans de tot, parla. Quí es aqueixa nena qu' acabo de veurer á la escala de la Concepció. acompanyada de la teva esposa y d' una senyora venerable, carregada de pells, plomas y *boás?* Depressa, respon: m' hi va la vida!

ENRICH Sí qu' es grave!

ROBERT Cuita, respon! Quí es aqueixa perla, aqueixa maravella, aquest angel?...

ENRICH Aquest angel es la senyoreta Blanca, cunyada meva.

ROBERT Cunyada teva? Es cunyada?... Ay Enrich; que soch ditxós! Vina, que 't vull fer mal bé! (*'L masega*).

ENRICH Que t' agafa? Que 't tornas boig?

ROBERT No, que ja ho soch! Boig d' amor per ella! per la Blanca! Quín nom més pur! més clá! Ay!! Per fi l' he trobada!! (*Cau al sofá aixugantse la suhor*).

ENRICH Pero qué dimoni 't passa? Esplicat. (*S' asenta en una cadira aprop seu*).

ROBERT Ay, Enrich! Es una novela! Una novela histórica comensada l' estíu passat, sobre la cuberta del Lulio. vapor que va d' aquí á Mallorca. Escolta bé... y perdona'm, perque he sigut molt culpable.

ENRICH M' espantas! Parla.

ROBERT Has de saber que la nit de la travesía, 'l mar estaba nerviós; y 'l Lulio qu' ab poca cosa 'n té prou, no més li faltavan unas castanyolas per semblá un bolero; perque brandava d' un modo lamentable. La cuberta estaba plena de caras grogas, verdas, afinadas... tothom, qui

més qui menos, pagaba 'l seu tribut. Alló semblava un bescambi! La Blanqueta assentada á estribor, feya 'l cor fort; pero un senyor d' edat que seya aprop d' ella, tal vegada son pare, al sentir 'ls primers síntomas del mal, s' alsa y se 'n va un trós lluny, sense qu' ella se 'n adonés. Allí vá pagar com un home de bé, 'l deute seu y 'l de la filla...

ENRICH Descambiant la pesseta?

ROBERT Qué vol dir pesseta? Al menos va descambiar deu duros. Quan ella va notar la falta del seu pare, llensa un crit! Sens dupte va pensar qu 'l seu pare havía fet un cabussó involuntari. M' apressuro á tranquilisarla esplicantli com vaig poguer la situació grotesca en que 'l pobre home 's trovaba. La pobreta 'm va entendrer y s' alsa per ausiliarlo; pero 'l peu se li anreda ab una corda, y cau... molt afortunadament entre 'ls meus brassos.

ENRICH Bé, com hi ha mon!

ROBERT Aturdida, vol despendrers de mí, y una brandada del vapor bolero rebot la seva cara divina contra la meva... y es clar: jo, tot torbat y sense sabé 'l que 'm feya...

ENRICH Acaba com cent dimonis!

ROBERT Exculleix armas, envíam padrins y fes lo que vulgas; pero li vaig fé un petó, que... fins 'ls peixos van treure 'l cap per veurer qué passaba á bordo!

ENRICH Ah, Robert! (*Com recriminant'lo*).

ROBERT Fill meu, qué vols que t' hi digui? No veus que feya tan mala mar! La pobre nena, roija com una aurora boreal, deixa escapar de 'ls seus llabis un petit... Ah!! plé d' una rabieta també petita y bufona com tot ella. Vol fugir esfarehida; pero jo resisteixo, perque si la

deixo anar, 'l vent se l' hauría emportada com una ploma de colibrí. Allavoras la pobreta ignocenta, comprenent 'l doble perill de la situació, pero massa débil per lliurarse de l' un y sense coratje per afrontar l' altre, 's posa á plorar com una Magdalena. Sí; plorava, pobre angelet!... Tot repenjat'se instintivament sobre 'l meu bras, y ab 'l caparronet apoyat á pesar seu sobre 'l meu cor!

ENRICH Finalment, qué?

ROBERT A la matinada entrém á Palma. Pujan á l' un de 'ls hotels del Born; jo també. Esmorsan á la taula rodona; jo també. Surten Born amunt...

ENRICH Tú també. Corre si pots: vinga 'l desenllás!

ROBERT Ah! 'L desenllás es estúpit com ell sol. 'L vell anava per cobrar una petita herencia d' un seu cosí valenciá qu' era mallorquí...

ENRICH (Infelís! Ja no toca!)

ROBERT Y sortir l' altre dimars cap á Barcelona. Jo, pensant ab la Blanca, ni 'm vaig recordar del assumpto que 'm portava á Palma. Avuy día, encare no me 'n recordo.

ENRICH Cuita, cuita, cuita! Després ja 't daré cúas de pansa.

ROBERT 'M passaba las horas mortas devant de 'l seu balcó, que donava á la part del darrera de 'l hotel. 'L dilluns al vespre no veig llum á la seva habitació, y serían las nou, quan sento 'l xiulet... millor dit, 'l bram d' un vapor que sortía del port. Pregunto per ells y 'm dihuen que ja son á bordo. A la cuenta habían determinat sortir 'l dilluns per Alcudia, en lloch del dimars. Corro cap al moll; era tart! 'L barco sortía magestuosament y veig, entre sombras, la silueta

de la Blanca repenjada á la borda. 'Ls nostres ulls s' trovan y 'm sembla llegí en 'ls seus com una recriminació, pero trista y suáu á la vegada. Crido desesperadament perque m' esperin. 'L vapor segueix implacable la seva marxa. Faig volejar un mocador, 'm falta 'l serveil y ¡xap! prench 'l bany més ridícul de tota ma vida!

ENRICH Qué díus.

ROBERT Calcula! ni menos sé nadar!

ENRICH Desgraciat!

ROBERT No t' espantis; ja veus qu' encare respiro. Aixó sí: ni esma 'm va quedar per pescarme sol. Se 'n van cuidar 'ls altres.

ENRICH Ah, boig! mes que boig!

ROBERT Per acabar: fa sis mesos que corro adelerat detrás de la meva Blanca, del meu repós, de la meva felicitat, la meva vida, la meva ánima!... y tot just are fá un cuart que ho he trovat tot d' un cop!

ENRICH Sempre serás el mateix!

ROBERT Al revés: soch tot un altre, perque estimo... y espero!

ENRICH En fi; ja qu' estás content, millor. Aixó m' aconsola de las tribulacións que passo.

ROBERT Pobre Enrich! Tens disgustos!... Jo que voldría la felicitat de tothom!

ENRICH La meva es molt lluny per desgracia!

ROBERT Es ben cert que l' amor 'ns fá millors.

ENRICH Afigurat...

ROBERT En 'l mon 'ns hem d' estimar tots!

ENRICH Afigurat que 'l meu sogre está completament arruinat, ab la desaparició d' un banquer, gran amich seu, que le guardaba tots 'ls seus interessos.

ROBERT Arruinat? millor! Allavoras no podrá negar la má de la Blanca á un home que val quinze mil durcs de renda, com dihuen 'ls inglesos.

ENRICH Está arruinat: pero lo curiós es que jo sol ne pateixo... y pago y...
ROBERT Pobre Blanqueta! Aixís m'ho deurá tot.
ENRICH Baix pretext de que 'm necessita, ja no tinch ni 'l dret de parlar, ni fer la més senzilla observació, que no sigui mal interpretada.
ROBERT Pobre home!
ENRICH Aixís es que 'l senyor y la senyora Gatosa, han comensat per apoderarse de las millors habitacions de la casa...
ROBERT Y bé! son els pares de la teva Marta!
ENRICH Y m' han allotjat aquí un parell de tipos que no hi ha per ahont agafarlos. En quant á la sogra, fa y desfá, talla y retalla, 'm despatxa 'l servey, 'm fa menjar de peix... Mira: justament avuy 'm fa dejunar.
ROBERT Es estrany. Ab la Blanqueta no se semblan de res.
ENRICH Donya Sofía s' apodera de la meva esposa; la monopolisa de día y de nit... Qué 't sembla? No trovas qu' estich ben arreglat?
ROBERT Pobres vellets! 'Ls estimo com si ja 'm fossin pares!
ENRICH Bé, qué m' explicae? Es aixís com m' escoltas?
ROBERT Si 't sento molt bé! Ves dihent.
ENRICH Veig que 'ts tan personal com ells, y... creume! crech que os enjegaré al botavant á tots plegats.
ROBERT Qué dius! No ho fassis pas!
ENRICH Per qué?
ROBERT Home! perque soch el teu amich: y si tancas la porta als teus sogres, ells me tancarán la seva y tornaré á perdrer la Blanca, pot ser per sempre.
ENRICH Pero... malvat egoista! Ho veus com no més pensas ab tú?
ROBERT No es veritat: també penso ab la Blanca!

ENRICH Molt bé! com hi ha mon!

ROBERT En primer lloch si 'm fas perdre una esperansa qu' es la meva vida, t'haurás de rompre 'ls ossos ab mí! *(Va cap á la finestra).*

ENRICH Endavant! Un' altra sortida de peu de banch.

ROBERT Déu del cel! No m' equivoco! Aquí en el pati... voltada de pobres! Es ella! Es la Blanca!

ENRICH Ah, sí! Ves quina particularitat més curiosa! 'Ls seus pares no 'm poden perdonar qu' ells 'm necessitan; y la Blanca porta 'l perdó fins al extrem de despullarme per donarho tot als pobres. Ahí 'ls va donar unas botinas novas.

ROBERT Adorable criatura!

BLAN. (*Dintre*). Esperin un xich! No se 'n vagin!

ENRICH Potsé 'ls vol convidá á dinar.

ROBERT Ja es aquí. Tinch pó de no poguer resistir la meva emoció!

ENRICH Donchs entra al meu quarto.

ROBERT Tens rahó: m' amagaré. (*'S cubreix ab el portier*).

ESCENA III

Els mateixos.—BLANCA (corrent).

BLAN. Enrich! (*Al véurel*). Ah! Enriquet! N' hi han dos que no han tingut res.

ENRICH Que parteixin ab els altres.

BLAN. No diguis aixó, mal cor!

ENRICH Cóm s' enten?

BLAN. He repartit els cinch duros que 'm vas donar, y m' han sobrat deu céntims. Aquí 'ls tens: els comptes clars. Are déixam el portamonedas. *(Li pren de l' armilla).*

ENRICH Altra vegada?

BLAN. (*Que corra cap á la finestra, arreplega al passar el sobretodo*). Qué 't serveix aixó?

ENRICH Ja ho crech! Are 'l *sobretodo*. No 'n faltava d' altre! (*Li pren, el tira y arreplega la cara de 'n Robert que mira embabiecat á la Blanca desde el cortinatje*).

BLAN. Teniu, teniu y teniu! (*Tirant el contingut del portamonedas*). Ja estich llesta. Aquí tens el portamonedas: els comptes clars.

ENRICH Sort que no hi había gran cosa. Pero Blanca! Aixó de llensar els diners al carrer es tenir poch judici! S' ha de mirar cóm y...

BLAN. Qué vol dir, don Enrich? (*Ab gravetat fingida*). Es que vol retréurem que li dech tot, com diu el papá? (*transisió*). Ja! ja! Ja 's posava serio! T' estimo tant... com á la meva germaneta!

ROBERT Si es un ángel! (*Ab explosió y deixantse veurer*).

BLAN. Quí ha aquí? Ay, Déu meu! Ay, Déu meu! (*Ab gran emoció y á punt de cáurer*).

ENRICH Blanca! (*Corra á sostenirla*).

BLAN. Es ell, Enrich! Es ell! no 's va ofegar! (*Mitj desmayada y volent plorar*).

ROBERT Ah, senyoreta! Ah, Blanca! (*Treu á l' Enrich y es posa ell á picarli la má*).

ENRICH Ey, ey! tú...! cuidado!

ROBERT Déixam estar, si pots!

ENRICH Aixó no té nom!

BLAN. Si vosté ho sapigués! Quan el vaig véurer desaparéixer en el mar!... Verge Santíssima! 'M vaig trobar més malament... Fins vaig caure en basca!

ENRICH Es lo primer que 's fa en semblants cassos.

BLAN. Desprès, al recobrá els sentits, vaig preguntar á tothom y ningú sabía res. A la qüenta no més ho vaig véurer jo. Més tart, va succehir un' altre desgracia per l' istil; tal vegada hi va haver una confusió... vaig pensarme que vosté era mort... vaig créurer que jo 'n tenía la culpa... y va apoderarse de mi un sentiment tan gran, tan gran, que á las nits quan ningú 'm veya, plorava y plorava... fins que cansada de plorar, m' adormia. Que n' he resat de parts de rosari pe 'l repós de la seva ánima! No 's poden contar, vegi!

ROBERT *(Delirant de felicitat y abrassant á l' Enrich).* No t' ho dich qu' es un ángel?

ENRICH Sí, home, sí! Un ángel! Ho sabia primer que tú!

BLAN. Oh! Que ditxosa 'm sento de tornarlo á veurer! Vet' aquí perque feya un quan temps qu' estaba tan alegre! Era un presentiment!

ROBERT Que no la sents? Que no la sents?

ENRICH Sí, home, sí! No soch sort! La prova es que no me 'n se avenir. Mireu que aquestas mossetas del dia...

BLAN. Qu' es cap mal lo que dich? Que vols dir qu' haig de dissimular l' alegria que sento, perque 'l senyor no es mort?

ENRICH No, pero... *(No saben que respondrer).*

BLAN. Que no he fet be? Digas.

ROBERT Sí, Blanca, sí! Ha fet molt be de deixar parlá 'l seu cor. No se l' escolti al seu germá, que no sab lo que diu.

ENRICH Bravo, home! Bravo!

ROBERT En primer lloch has de convenir en que la nostra coneixensa no s' ha fet en condicions normals y que, per lo tant, estém fora de la lley ordinaria.

ENRICH Ah, no senyor! No hi passo!

ROBERT Sí, sí! Hem estat tots dos en perill de mort; mes tart, jo, per poch 'm nego: per lo tant, si la Providencia 'ns ha salvat, es que 'ns destina l' un per l' altre.

ENRICH Vols fe 'l favor de callar? *(A mitja veu)*.

ROBERT Blanca: fa cinch mesos que la busco, que l' espero, que la crido! Cinch mesos passats pensant en vosté. Sent aixís, jo dech se 'l seu marit y vosté la meva esposa.

ENRICH Vols callá 't torno á dir?

BLAN. Pero... jo no se... (*Molt turbada*).

ROBERT En primer lloch, si vosté 'm refusa, 'm moriré de debó... y aquet cop si que 'n tindrá la culpa!

BLAN. Ay, pobre de mí! (*Mes turbada*).

ROBERT Respongui!

BLAN. Pero...

ROBERT Respongui en nom del cel! (*Molt apassionat*).

BLAN. Ay, Deu meu! Ay, Deu meu! Es que... ja ho sab vosté que no vull la mort de ningú! *('S refugia en brassos de l' Enrich)*.

ROBERT Ah! soch 'l mes ditxós de 'ls homes!

ENRICH (*A Blanca*). Vaya uns paperots de ferme fer!

BLAN. Com?

ENRICH Es clar: m' abrassas per no dar la cara y poguer dir lo que 't convé.

BLAN. Enrich?

ROBERT Bueno: farás la demanda per mí?

ENRICH Sí.

ROBERT M' ho promets? (*Agafantlo per la ma)*.

ENRICH Sí.

ROBERT M' ho juras?

ENRICH Que vols paper sellat?

ROBERT Ah! aquets homes metalisats!...

ENRICH Gracias!

ROBERT Sí, sí! 'T crech perque ets bon amich y t' ho estimarem esforsa! (*Fentli moltas festas. Blanca igual).*

BLAN. Molt y molt!

ENRICH Ala! ala! Hipócritas!

BLAN. Ah! permetim. 'M descuidava de dirli que soch molt pobreta. No tin dot perque 'l papá está arruinat.

ROBERT Ho he sapigut fa poch.

ENRICH Y fins se 'n ha alegrat.

BLAN. Com?

ROBERT Naturalment, perque soch prou rich per tots. Jo m' encarrego del benestar de 'ls papás que no 'ns deixarán mes.

ENRICH Ay, pobre Robert! Tú estás ben fresch.

ROBERT Per qué? Es que tú no sabs com agafarlos.

ENRICH Ja 'ls agafarás tu.

ROBERT Prou.

ENRICH Ca! Ni am pinsas!

BLAN. Lo que dius está molt lleig, Enrich!

ENRICH Massa qu' ho sabrás quan siguis la senyora de... Y are que hi penso. Potsé encara no sabs com te dirás?

BLAN. Es veritat! No.

ROBERT No encara.

ENRICH Ay, Deu vos fassa bons! Vina 'm aquí, boig, que 't vull presentar: crech que ja es hora. Robert de Formentera, amich meu, vint y nou anys, bona persona. Una mica aixalabrat, pero propietari d' un gran cor y de quinze mil duros de renda, á mes de varias fincas y un castell mes ó menos feudal; perque es baró... ¿De qué rius are? *(A Blanca que sonriu perque en Robert li tira petons per detrás de l' Enrich)*. Oy, qu' ets baró, tú? *(Girantse á Robert).*

ROBERT Crech que si (*Rihent*).

ENRICH Conta ab antepassats il-lustres.

ROBERT Encara guardo tres corassas.

ENRICH Y si al senyor Gatosa no li fas 'l pes,

li tiras las corassas á la balansa y potsé s' inclinará á favor teu.

BLAN. Que n' ets de bó, pobre Enrich!

ENRICH Are ho has dit; pobre! Si no ho soch, entre tots m' hi fareu tornar. Ni menos se com van 'ls meus negocis, ni se que fa la Bolsa desde que sou aquí, ni estich tranquil respecte al nou dependent que 'l sogre m' ha imposat.

ROBERT Un nou dependent?

ENRICH Sí. Don Macrobio Moltó.

BLAN. Fill d' un gran amich del papá, que 'l vol casá ab mí.

ROBERT Un rival?

ENRICH Un rival fill d' un apotecari! Ja es ben trist per un baró que te tantas corassas.

ROBERT No s' espanti, Blanca. Per endurmen la palma faré fins lo impossible! Pero necessito una ocasió que sembli natural per trovarme ab 'ls seus papás.

ENRICH Deixa'ho per mí. Ja prepararé una entrevista per la presentació.

(*Se sent dins la veu de 'n Gatosa*).

GAT. Malehida bestia!... caball del diable!

BLAN. Ja es aquí 'l papá!

ENRICH Te: aqui tens una ocasió que, no per presentarse casualment, deixa de ser natural. Vaig á presentarte.

GAT. Bestia malvada! (*Dins*).

ROBERT No, no! Sembla qu' está mal disposat. Val mes que fugi: per ahont surto?

BLAN. Vingui.

(*Obra la segona porta esquerra, li indica la direcció que pendrá y torna*).

ENRICH Y tu? No 't quedas? (*Deturantla*).

BLAN. Ay, no, no! Arreglat com pugas! (*Fuig primera porta esquerra*).

ENRICH Gracias filla! Decididament la gratitut es un gran cosa!

ESCENA IV

ENRICH, GATOSA, SOFIA després MARTA y JOAN

GAT. *(Furiós y gratantse un genoll)*. Bestia bruta!

SOF. Poch á poch, Gatosa, poch á poch. (*Sostenintlo*).

ENRICH Qu' es aixó? ¿Qué passa?

GAT. Passa que 'l teu Sultan... 'l teu roig de mal pel, per poch 'm clava dalt á baix d' una timba. Ja he tingut ventura de la ventura; que sino... Ay! estich romput! (*'L fan seurer*).

ENRICH 'Ls trossos encara semblan bons.

GAT. Riu. home! Si es un cas de riurer!

ENRICH No rich pas.

MARTA (*Sortint ab Joan*). Reyna del cel! Qu' ha passat?

JOAN No res, senyoreta; total la caixa del *Charret* reventada, una roda feta estellas y 'l Sultan coronat.

GAT. Y jo també.

MARTA Cóm ha sigut?

JOAN Molt senzill. 'L Sultan no hi está fet á dur fanch fins 'ls genolls; y nerviós com estaba 'ns ha depositat á dos metros sota 'l nivell del mar de la carretera.

ENRICH Y 's compren.

GAT. Sento molt haber ferit 'ls instints aristocratichs de sa magestat 'l Sultan: pero aixó no hauria succehit si, en lloch de tenir un animal de luxo, que no mes es bó per ferhi 'l *tato* en 'l passeig de Gracia, tinguessi 's pe 'ls teus carruatjes...

JOAN (Caballs de 'ls toros). *(Entre dents)*.

GAT. ¿Qué diu?

JOAN No hi dit pas res.
ENRICH Donchs, vesten. (*Joan se 'n va*).
GAT. Ja ho he sentit, ja! Fins 'l cotxero 's permet tirar sátiras; y es natural. Al veurer las pocas consideracions qu' aquí se 'ns guardan, no es estrany que 'l servey mercenari 's prengui la llibertat de trencarnos 'l respecte.

ESCENA V

Dits, menos JOAN

ENRICH (*Apart y passejant molt cremat*). (Un *charret* nou! una miniatura de Paris per aná á veurer la pedrera! Ves, que hi anava á fer?)
GAT. (*Seguintlo ab la vista*). Uy, uy! Sembla que hi ha molt mohiment, per ben poca cosa.
MARTA (Es cert, Enrich).
ENRICH (Cert? Qu' es lo qu' es cert?)
GAT. Després de tot, jo soch 'l culpable. Debia haverhi anat á peu. Un altre vegada ho faré aixís. No es massa lluny y encara 'm servirá d' exercisi.
ENRICH Pero... vamos á veure, sogre. Que hi anava á buscar á la pedrera?
GAT. Que hi anava á buscar?... (*Alsant 'ls ulls al cel*).
ENRICH Sí.
GAT. Que hi anava á buscar?... (*Ab emoció continguda*). ¿Vol saberho?
ENRICH 'M fará favor.
GAT. Donchs t' ho diré! (*Ab esclat*).
SOF. Gatosa!...
GAT. Deixa 'm parlar, Sofia. 'L nostre gendre mereix una llisó.
ENRICH (Pobres de nosaltres!) (*Ab resignació*).

GAT. (*Amargament*). En primer lloch, has de saber que, volent sortir á tota costa de la posició humillant en que 'm trovo...

ENRICH Com?

GAT. Vaig anar á trucar, fa cuatre dias, á totas las portas, per demanar y obtenir una col-locació qualsevol.

MARTA Oh, papá! (*Disgustada y conmoguda*).

GAT. Això he fet, filla meva! pero per desgracia, á la meva edat... Finalment, l' altre dia trovo per casualitat un antich company de col-legi, avuy dia contratista d' obras. Are explota pedreras á Monjuich.

ENRICH (Ja ho entench!)

GAT. 'S diu Roch Pedrell y Roqué.

ENRICH No es cap mal.

GAT. Avuy en Roch Roqué es rich. Te una fortuna... sólida.

ENRICH (Feta ab pedra de Montjuich... es natural.)

GAT. Li vaig dir qu' estaba arruinat, que la dona, la filla y jo estavam faltats de lo necessari...

ENRICH Qué?

GAT. Que tots 'ls nostres 'ns habian abandonat...

ENRICH Com s' entén?

GAT. Tot per interesarlo en favor nostre. ¿Sabs?

ENRICH (Deu me dongui paciencia!)

GAT. Aquet recurs ha sortit bé. Jo sols pretenía de 'n Roch un modest empleo á la seva explotació, y en Roch ha volgut fer mes. Ha promés deixarme un capitalet per ajudarlo en las sevas empresas... (*molt enternit*) encarregantse de ferme guanyar de sis á set mil pessetas l' any.

ENRICH Sab que son uns tractes magnífichs?

GAT. Sí, pero... sabs qu' haig de fer per això? (*Mes enternit y alsantse*). Tinch de posar en tot temps, 'l peu á terra á las cinch del demati y desafiar la inclemencia de las estacions. 'L sol!...

ENRICH La lluna!

GAT. La llu!... (*Se 'l mira y fa un gesto de despreci*). 'L vent, la pluja, la neu! S' han de fer uns menjars impossibles en barracas de mala mort que hi ha per allí, en las cuals t' acabas de desgraciar 'l ventrell, ja prou atrotinat de sí. (*Ab orgull*). Y tú 't pensas que, á la meva edat y ab la meva educació, puch determinarme á fé una vida semblant?

ENRICH No penso res jo.

GAT. Jo! En Gatosa! Resignarme á baixar tan avall? May de la vida! No ho esperis pas!

ENRICH Es que jo no he dit may que...

SOF. No, Gatosa, no! De cap manera. Això la Marta no ho pot permetrer.

MARTA No, mamá.

SOF. Y espero que sabrá fé entendrer la rahó al seu marit.

ENRICH A mí?

MARTA No tingui po, mamá.

SOF. 'L meu pobre Gatosa 's moriría y tú Enrich sentirías l' espina del remordiment.

ENRICH Pero... com cent diables!... Que li aconcellat jo que dongués aquet pas? Si, casi no ho sabía que hi haguessin pedreras á Montjuich. Si ni menos se qui es aquet rich, Roch, ruch...

GAT. Roch Roqué, si no 't sab greu. Un home honradíssim qu' ha pujat la familia ab la suhor del seu front!... Perque en Roch te set fills, si no ho sabías.

ENRICH Qu' es una indirecta?

GAT. Quí pensa ab això?

ENRICH Es que si jo tingués set criaturas després

de sis mesos de matrimoni, ni vosté ni jo hi trovaríam el compte. (*Rient*).

MARTA Enrich! Axió es massa.

GAT. Al contrari, filla. A la cuenta 'l senyor te 'l dret de divertirse ab 'ls que manté!

ENRICH (Horror!) (*Esborrinat y rabiós*).

GAT. Tiri endevant; ja som aprop de las injurias!

SOF. No; axió no ho puch creurer!

MARTA No, mamá: sosseguis!

ENRICH (Ell també? Crech que 'l cap se me 'n va á passeig!).

(Se 'n va á seurer lluny de tots).

ESCENA IV

'Ls mateixos, MOLTÓ

MOLTÓ Ay! Amichs meus! (*Groch, descompost, desfigurat*).

ENRICH Un altre novedat!

MOLTÓ Quina desgracia!

TOTS. Desgracia!

MOLTÓ Jo 'm moriré!

TOTS Com es axió!

MOLTÓ Y en Macrobio també!

GAT. En Macrobio?

MOLTÓ No s' ha pogut cubrir!!

ENRICH Qu' ha perdut 'l barret?

MOLTÓ 'L meu fill! 'L meu únich fill destapat! Fins 's parla d' executarlo!

SOF. Ave María puríssima! Per qué?

TOTS Sí: per qué?

MOLTÓ No se si 'm sabré esplicar. Perqué en Sagasta ha pujat ab un grapat d' octaus de baixa!

GAT. En Sagasta?

MOLTÓ Ha agafat pó y ha venut: després ha tornat á pujar...

GAT. Quí?
MOLTÓ En Sagasta!!
GAT. No t' entench!!
MOLTÓ Jo tampoch! Pero la carta qu' he rebut del noy es clara. Tal vegada, cansat de trafiquejar pe 'ls altres, ha volgut, ab un nom postís, ferho per ell y ha jugat.
ENRICH Ell també?
MOLTÓ Y ha perdut! Tot s' ha descobert; tothom sab qu' es en Macrobio Moltó... y crech que 'l farán retratar!
GAT. Per qué?
MOLTÓ Per posarlo en un cuadro, si no paga set mil pessetas de diferencia.
GAT. Ja es una suma.
MOLTÓ Bé, sí. Una suma qu' es una diferencia. Diu qu' está deshonrat y no gosa presentarse aquí! Ah! D. Enrich! Per qué l' hem conegut!
ENRICH Vosté dirá, perque jo no ho se pas.
MOLTÓ Si 'l meu fill no hagués posat may 'ls peus en aquesta casa, no l' hauría cegat la orgía de luxo escandalós que s' hi desplega!
ENRICH (Que diu aquet Aschanti?)
MOLTÓ Si vosté no n' hagués fet un de 'ls seus satel-lits...
ENRICH Recordi que vostés mateixos van obligarme á pendrel.
MOLTÓ Pobre criatura! Pero 'l nostre nom sortirá pur d' aquesta ignominia. Vendré la farmacia! 'L laboratori! Tot!... Fins l' última camisa si convé.
GAT. Això no! De cap manera ho sufrirém!
SOF. Oh, no!
GAT. Nosaltres hem fet 'l mal: nosaltres 'l repararém! 'L meu gendre pagará!! (*Ab grandesa d' ánimo*).
SOF. Sí!
ENRICH Jo?
MOLTÓ Oh, pagará, pagará!... Y 'l meu fill quí me 'l torna? perque ab la desesperació

es capás de... Vostés no 'l coneixen al meu Macrobio! Es 'l cor mes leal! L' ánima mes honrada! Y perxó la probatura li ha sortit malament. No fá com vostés que procuran sabé 'ls secrets del Gobern.

ENRICH 'L Gobern no 'ns diu may rés.

MOLTÓ Donchs, per qué jugan y guanyan?

ENRICH (Buff! Al botavant! Jo ja 'n tinch prou!) (*S' alsa fora de sí y escriu en una fulla del seu carnet.*)

MOLTÓ No hi ha joch sense trampa!

ENRICH Senyor Moltó, tingui! No li haig de dir res mes! Prengui: aquí te las senyas d' un home molt sabi y entés...

MOLTÓ (*Llegint furiós*). A Sant Boy!! Una casa de boijos! Don Enrich! Si no fos pel respecte que m' inspiran 'ls Gatosas!.....

ENRICH Que faría?

MOLTÓ Quín escandol!

SOF. Ave María puríssima!

MARTA Papá! Enrich!

MOLTÓ (*Ab sentiment y agafant la ma de 'n Gatosa*).

Pobre amich meu! Are veig clá que no m' enganyavas y que don Enrich mereix tot 'l mal que d' ell m' has dit!

ENRICH Això mes? (*Cridant*).

ESCENA ÚLTIMA

'Ls mateixos, BLANCA

BLAN. Qué passa?

MOLTÓ Si senyor, sí! Avuy s' ha tret la careta y m' avergonyeixo per vosté!

GAT. Calla, Moltó, calla! Estalviam la darrera humillació, perque conech al meu

gendre y... per tirarte pe 'l ull de l' escala no s' hi pensaría gayre.

ENRICH Que vol dir, gayre? Gens no m' hi pensaría!

GAT. Y ho confessa! Ah, gendre! Avuy llensas al carrer l' únich home del mon que m' ha mostrat afecte! Donchs bé! Jo marxo ab ell!

ENRICH (Bon vent!)

MOLTÓ Sí: anemsen! *(Pujan tots al fondo menos Blanca)*.

GAT. Sofía! Blanca! Veniu tots ab nosaltres.

MARTA No, papá, no pot ser! Vostés no se 'n van aixís! No ho vull perque es impossible! Enrich! Enrich!... deturals!

ENRICH No tingas pó: no se 'n anirán. Aqueixa gent no se 'n va may!

MARTA Ah! Donchs are t' aviso! Si 'ls meu pares passan la porta de casa, no marxarán sols!

ENRICH Ah, no? Y... qué farás?

MARTA (*Rompent á plorar*). Morirme de pena tal vegada! Pero...

ENRICH Ah! Marta!

SOF. Deu del cel! Una separació!... y nosaltres 'n foram la causa! hauriam fet la desgracia de la nostra filla!

ENRICH Senyora! 'M sembla que no... (*Com dihent: no hi per tant*).

SOF. (*Entenentho al inrevés*). Sí, si! 'T comprench, gendre!... y 'ns quedarém! (*Com si fes un gran sacrifici*).

GAT. Sofía! (*Severament*).

SOF. Debém sufrir'ho tot!... per la nostra Marta!

GAT. Donchs bé: tú 't quedarás ab la Blanca; pero yo jo, 'l *quefa* de la familia, després de lo qu' ha passat, tinch de marxar. (*Puja y Marta 'l detura*).

MARTA Papá! Olvidi'ho tot!

ENRICH (Es que jo voldría saber qu' es lo que ha d' olvidar!)

GAT. Si en aquestas horas no li degués tot, potsé podría ferho; pero... dada la meva situació... (*Torna á volguer pujar*).

MARTA Donchs, miri, papá! 'L meu marit li demana perdó!

ENRICH Jo! (Que 't burlas de mí?)

MARTA (T' ho prego! Son tan desgraciats!...)

ENRICH (Pero abusan horriblement!)

MARTA Si m' estimas, no 'm desmenteixis!)

ENRICH (No pot ser! Impossible!)

MARTA (T' adoraré!!) *(Ab ánima)*.

ENRICH (Oh, angel... (beneit!) Fes lo que vulgas: no sé ahont soch!)

MARTA (*Acostantse y prenent las mans del marit y del pare.*)

Papá? L' Enrich li demana la má en senyal d' olvit. (*Gatosa fa 'l desmenjat. Moltó l' obliga á péndrerla, ab posats de sant home.*)

MOLTÓ Vamos, Gatosa, vamos; sigas generós. (*Al veurer las mans unidas.*) Ah, ja, ja! Aixó es aixó! (*Enternintse*). Oh! 'Ls fills! Digan lo que vulgan, se 'ls estima sempre!

ENRICH (Tinch 'l cap plé de moscas vironeras!) (*Anantsent á seure en un cantó de l' escena y agafantse 'l cap ab las dugas mans.*)

MARTA Quedém entesos... y 's quedan tots, eh?

GAT. Sí! 'Ns quedém! (*Amb esfors sublime. Marta corre á fer companyía á l' Enrich.*)

SOF. Gracias, Gatosa: gracias! May m' habías semblat tan gran! (*Abrasantlo y en Moltó fa lo mateix per l' altre costat*).

GAT. *(Dignissim)*. A la escola de la adversitat, es allá ahont s' aprén á coneixe 'ls homes!

SOF. Admiro 'l teu valor!

GAT. (*Ab la magestat d' un martir y mirant al cel ab inefable resignació, fins que cau lo teló.*)
Molt se 'n necessita, quan un home te de menjar 'l pa amarch y humillant del seu gendre!
(*En el mitj de l' escena 'ls Gatosas y en Moltó forman un grupo y á un costat un segón grupo compost de l' Enrich, Marta y Blanca*).

FÍ DEL ACTE SEGÓN

ACTE TERCER

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

MUNDA y ROBERT

La Munda espolsa y al cap d' un moment, en Robert entra depressa.

ROBERT Ah! Escolti, noya. Vol fe 'l favor d' avisar á don Enrich y dirli que soch aquí?
MUNDA Don Enrich? Oh!... Es que 'l senyoret no hi dorm á casa.
ROBERT Ay, ay! No? (Això es grave). Donchs ahont dorm?
MUNDA He sentit á dir per la cuyna que 'l senyoret dorm á las Cuatre Nacions.
ROBERT Qué diu are?

ESCENA II

Els mateixos ENRICH

ENRICH Si senyor: hotel Cuatre Nacions, Rambla del Centro. (*Pasejantse pel prosceni ab 'l bastó á la má y las mans á las butxacas*).

ROBERT Noy, ets molt cart de veurer!

ENRICH Y 't juro que ja 'n tinch prou: massa y tot!

ROBERT Jo venía per dirte...

ENRICH Y fa vuit dias que me 'n passan de tots colors!

ROBERT Per dirte qu' estich determinat á fer la meva demanda.

ENRICH Varen presentarme un llibre. Van preguntarme 'l nom, l' edat, d' ahont venía, ahont anava...

ROBERT Bé, que m' escoltas ó no?

ENRICH Sí! Que 't passa? Que hi ha? Que vols? La ma de la Blanca? Te la dono. 'L sogre y la sogra? També te 'ls dono. Vols els Moltons pare y fill? 'T regalo tot el remat. Qué vols mes?

ROBERT Home! vull... vull...

ENRICH Vols, vols... ni menos ho sabs lo que vols! Ah, sí! Vols que 't fassi costat y 't presenti als meus sogres? Donchs escolta 'm bé, Robert. Sabs que t' estimo molt y tot ho faría per tú; pero 't declaro que no vull absolutament ni sentir parlar d' ells! Ahí á la tarde vaig firmar l' escriptura de compra d' un chalet, situat á S. Gervasi, carrer de la Gloria, 82. Una torreta amabloda y tot: lo que 's diu: una monada!... Home! Sabs l'

hotel de la Pura, aquella bolera granadina que va donar tan joch? Donchs l' he comprat per un tres y no rés. Allí hi desaré 'ls meus sogres; 'ls compraré un lloro y un joch de cartas per que estiguin distrets, y jo tornaré á entrar triompfant á casa meva ab la meva Marta, per no separarmen may mes.

ROBERT Pero...

ENRICH Qué vols feri? 'Ls casats á casa seva y 'ls sogres cuan mes lluny millor. Fes la demanda tot sol: adeu! (*Va per sortir, Robert 'l detura.*) Prench las cincuanta Fransas y las cent Cubas del vuitanta sis...

ROBERT No sortirás. No será dit que 'm refío inutilment de la teva amistat.

ENRICH Pero 'l Bolsín, desgraciat! 'L Bolsín!

ROBERT Que n' haig de fer del Bolsín?

ENRICH Oh! 'Ls enamorats!... Es que no sé com dirte que demá liquido! Adeu!

ROBERT No surts, 't torno á dir!

ESCENA III

'Ls mateixos BLANCA

ENRICH Pero... y las ordres rebudas? (*Surt Blanca*).

ROBERT Ah, Blanca! L' Enrich 'ns abandona!

BLAN. Es possible?

ENRICH Es que 'l negoci m' obliga... (*Pren el sombrero*).

BLAN. Per aquí no passa un alma. (*En la porta del fondo y estenent los brassos*).

ROBERT Y deya qu' era 'l meu milló amich!

BLAN. Jo que 'm creya qu' erats tant bondadós! Cuant m' enganyava!

ENRICH Com s' entén? Com s' entén?

BLAN. No! No t' enfadis! Que no veus que ho dich de broma? Ets molt bó: la teva adorada Marta m' ho ha dit y m' ha assegurat que foras la nostra Providencia.

ROBERT Estimat Enrich! *(Prenentli la má)*.

ENRICH Quin parell d' intrigants!

BLAN. En nom de la teva benvolguda Marta! Calcula, si t' aguessin refusat la seva má! Que haurías fet! Vejam: posat al puesto de D. Robert.

ROBERT Vejam: pósati, home!

ENRICH Hos torno á dir que sou dos intrigants, y que 'm tiraréu á la miseria. (*Deixa 'l barret á la taula.)*

BLAN. 'S queda!! *(Enrich escriu en una fulla del carnet)*.

ENRICH Ja veig lo que hos preocupa 'l meu porvenir.

BLAN. Tu ray!

ENRICH Pobre de mí, dich jo! Juliá!

JULIÁ Mana, senyor? (*Sortint*).

ENRICH Corra al despaig y entrega tot això al meu sócio. (*Donantli 'l full y varias cartas*).

JULIÁ Sí senyor. (*S' en vá deixant pas á Gatosa que 's presenta al foro*).

ENRICH ('L sogre!)

ROBERT ('M refío de la teva amistat.)

BLAN. (La nostra ditxa dependeix de tú!)

(Robert puja al fondo y s' arregla la corbata: desprès parla ab la Blanca, sense perdrer de vista als altres dos.)

ESCENA IV

'Ls mateixos GATOSA *(mol capficat).*

ENRICH (Paciencia! Sobretot paciencia! Oh, santa Marta! Protegeixme!)

GAT. (Avuy l' amich Moltó ha seguit 'ls passos del meu gendre: que diantre pot anar á buscar pe 'ls Chalets que hi habitan boleras?)

ENRICH Bon día, papá estimat. (*Amable*).

GAT. (Disimulem). Bon día no menos estimat gendre.

ENRICH (Sembla qu' está de bona lluna). Sogre? Permetim que li presenti 'l meu íntim amich, Robert de Fomentera.

ROBERT 'M considero honrat de... y si la amistat es un títol... per... (*Torbat devant la mirada freda d' en Gatosa que l' inspecciona de cap á peus*).

GAT. Molt servidor de vosté. (*Baixa al prosceni*).

ENRICH (Res. *Gatosa*; no hi pot fer mes!)

GAT. M' alegro molt de veuret, gendre, per que 'm de parlar. *(Robert s' entorna aprop de Blanca*).

ENRICH Estich á las sevas ordres.

GAT. Després de reflexionar molt, he trovat que no está prou be que 'm dirigeixi á personas estranyas.

ENRICH (Un altre estiribot?)

ROBERT (Are dehuen parlar de nosaltres.) (*A Blanca.*)

GAT. Per lo tant, he decidit demanarte una col-locació en el teu despaig.

ENRICH Per amor de Deu, sogre! Això no es ben pensat. Vosté, entremitx dels meus dependents?

GAT. 'L trevall ennobleix l' home y no 'l deshonra may!

ENRICH Quin dupte hi ha? Pero vosté...

GAT. Per mí l' obrer doblegat baix 'l pés de la tasca tot cantant alegrement la cansó del trevall, té dret á totas las consideracions.

ENRICH Parla molt just y soch absolutament del seu parer.

GAT. Després, l' home que no fá una cosa ó altre, s' anyora! S' aburreix! (*Ab pena*).

ENRICH No senyor. (Calla! ja tinch 'l camí!) (*Fa signos á Robert que se li acosta y Blanca baixa per la esquerra*). Aquí té al meu amich Robert que posseheix un capital inmens y per lo tant una renda fabulosa: y no obstant ni s' aburreix, ni s' anyora... y ell tampoch trevalla.

GAT. No 'l critico: cada hu es duenyo de obrar com millor li sembli. (*Repara qu' á la seva esquerra hi te la Blanca que li besa la má*. Hola, filleta! Ja sé qu' á Barcelona es de bon tó 'l no fer res. Al vespre al Liceo, al Círcol Ecuestre... y de día á donar uns cuants vols pe 'l Parque ó 'l passeig de Gracia, fent 'l geperut ab la bicicleta ó bé fer ballar la polka á un caball pur-sanch, ben fogós... (*S' atura per mirar á l' Enrich y y gratarse 'l genoll. L' Enrich somriu*).

ENRICH Oh! 'Ls caballs d' en Robert, tots son mansos.

GAT. No parlo de 'l senyor. 'M refereixo als fills de familia, elegants, desocupats, que no portan la seva pedra al edifici social.

ROBERT (Segueixli la beta).

ENRICH Te rahó. Está en lo just y l' amich Robert opina com vosté.

ROBERT Naturalment!

ENRICH Perxó emplea part de la seva fortuna en la cosa mes noble y digna del mon. 'L meu amich proteigeix l' art. Cuánts artistas eminents, li dehuen la seva brillant carrera!

GAT. Ah! Vosté proteixeix 'ls artistas? Ja sabrá lo que li costa.

ENRICH (Res: está pe 'ls richs. Rochs de la pedrera.)

GAT. Quina colla de ganduls! Ab 'ls cabells llarchs y la barba deixada que sembla que 'ls falti 'l ral! Ho dich perque á Igualada 'n vaig coneixer un que fins va intentar suicidarse per amor, segons ell deya: y era per no pagar la dispesa. Aquí 'ls té 'ls artistas.

BLAN. Estás injust, papá. Hi han artistas de gran talent...

GAT. Fuig! Qué sabs tú?

BLAN. Que pagan la dispesa y guanyan mils y mils duros l' any.

GAT. Ah! Guanyan mils y?... Donchs aquets son 'ls que s' han de protegir.

ENRICH (Que?) Te rahó! Te molta rahó!

ROBERT Axís es qu' á casa meva, qu' es tota de vosté, tinch varias obras antigas y modernas de bastant valor y si algún día vosté 's dignés honrarme visitant la meva galería...

ENRICH Just. Y farém venir la simpática senyora del meu estimat sogre.

GAT. Pero... (*Un xich amansit.*)

ENRICH Fins té un Murillo autentich! Un Tisiano...

ROBERT Y l' escola modernista molt ben representada.

ENRICH Es veritat. Té un *Russinyol*...

GAT. Ja m' agrada. Y canta bé?

ENRICH No, perque are muda.

(*Tots s' aguantan 'l riure*).

GAT. Deu ser femella.

ENRICH Cá! Un mascle com una casa! Li van portar de Sitjes.

BLAN. Quan hi aném, papá? Demá mateix?

GAT. No dich que no. (*Amansit*).

ROBERT Estich orgullós de contá ab la seva promesa. Lo que 'm desespera es 'l no haber tingut encara l' honor de saludar á la seva apreciable senyora.

GAT. La Sofía s' está vestint. (*Casi amable*).

ROBERT (Defensa la nostra causa y després tornaré per saber si l'has guanyada). Senyor Gatosa? Senyoreta? (T' adoro!)

(*S' en vá boix d' alegría*).

BLAN. (Has trevallat be! Deu t' ho pagui!) (*Li estreny la ma ab efusió*).

ESCENA V

ENRICH y GATOSA

ENRICH (Y això es 'l pare d' aquest angel? Hi han fenómenos que no tenen esplicació). Y donchs, papá? (Aném trevallan). (*Li pren 'l bras y 's pasejan*). Que li sembla del meu amich? Es simpátich, veritat?

GAT. Molt: potsé massa y tot, perque la seva presencia en una casa ahont s' hi trova una noya com la Blanca, podría portar consecuencias fatals.

ENRICH (Y are?) Quinas?

GAT. Don Robert es jove, rich y molt educat. Vull suposar que la Blanca prengui en sério alguna galantería d' aquellas qu' es dihuen perque sí... y s' enamori d' éll. Que succehiría allavoras?

ENRICH La cosa mes natural del mon, perque la seva suposició... es una realitat.

GAT. Qué vols dir?

ENRICH Vull dir qu' en Robert adora la nostra Blanca, y ella estima al nostre amich Robert, veli aquí.

GAT. Y fuig, home! Si no s' han vist may!

ENRICH Donchs s' equivoca. Van fer coneixensa en alta mar. Era un día que 'l Rey de las ayguas remenava la forquilla d' un modo molt desagradable pe 'ls passatgers.

GAT. Calla, calla... calla!... (*Recordant*).

ENRICH Are hi toca! Senyor Gatosa, tinch l' honor de demanar la má de la senyoreta Blanca, per Don Robert de Fomentera.

GAT. Qué? La Blanca esposa de...? Y vols que vagi á dir á un home noble y opulent que no dono un centim de dot á la noya?

ENRICH No cal que li digui, perque ja ho sab.

GAT. Sab qu' estich arruinat?

ENRICH Si senyor.

GAT. Sent aixís, també deu saber que la Blanca, la Sofía y jo, vivim á costellas tevas?

ENRICH La frase es dura, sogre!

GAT. Pero justa. Es evident que avuy tot t' ho debém á tú; pero 'm sembla que no necessitabas alabarten devant dels altres.

ENRICH Senyor Gatosa!

GAT. Refuso la ma de la noya al teu amich D. Robert!

ENRICH Per qué?

GAT. Perque li tinch destinat un altre marit. Un home que al menos no 'm retreurá 'ls seus beneficis, ni m' hauré d' avergonyir may devant d' ell, perque fa temps que'ns coneixém: y aquest home... aquí 'l tens. (*Senyala á Macrobio qu' entra*).

ESCENA VI

'Ls mateixos, MACROBIO

ENRICH Y es axó 'l cunyat que 'm vol donar?
MAC. Que?
ENRICH Veyam: parlém ab calma, sogre! 'L fill Moltò es un bell subjecte, ben criat, dócil, manso, bondadós... enfí: te totas las cualitats de... la seva familia.
MAC. Gracias, don Enrich!
ENRICH Pero 'l trovo massa jove.
MAC. Vint' y quatre 'n faré per San Macrobio.
ENRICH A més, no te ofici ni benefici.
GAT. N' apendrá un.
MAC. Ja he comensat á probarho.
ENRICH Per Deu, no 'm recordi la seva probatura que 'm costa set mil pessetas. A mes d' axó, sé que la Blanca está molt lluny d' adorarlo.
MAC. Si no m' adora, al menos m' ha apreciará.
ENRICH Oh! Prou! En 'l seu just valor. Y vosté s' hi conforma?
MAC. No tinch ambició, sab?
GAT. (*A Macrobio*) Deixa 'l dir; la Blanca t' estimará. Jo li diré estima á n' en Macrobio y ella estimará á n' en Macrobio.
ENRICH No ho cregui pas, perque no 'l pot veurer ni pintat.
MAC. No dantli 'l meu retrato, estém en paus.
ENRICH Per amor de Deu, sogre! Ja se l' ha mirat bé?
GAT. Parla clar d' una vegada! Si en Macrobio fós amich téu, 'l proteigirías; pero com que 's 'l fill d' un home que m' ha dat mil provas d' afecte, es natural que no t' agradi.

ENRICH A mi sí: á qui no agrada es á la Blanca.
GAT. Si ell agués sigut company de las tevas calaveradas!...
ENRICH Calaveradas jo?
GAT. Pero aquí no 's tracta de tú, sinó de la Blanca: y jo sol, ho tens entés? jo sol tinch 'l dret...
ENRICH De ferla desgraciada?
MAC. Això no: jo li juro...
ENRICH Que no será desgraciada ab vosté? No cal qu' ho jurí: ho crech aixís mateix.
GAT. Que vols dir?
ENRICH Vull dir que la Blanca no 's casará may ab un tipo com aquet.
MAC. Com? (*Fent un brinco*).
GAT. Gendre! Gendre!... Ah! val mes que calli, perque parlaría massa!
ENRICH Parli, home! Esbravis! Aboquiho tot!
GAT. Que jo?... Que jo?... Ay! M' ofego! Aquet home 'm vol assesinar! Pero no 'l tindrás aquest logro! Viuré cent anys, no mes per veurer si 't faig ferir! Y finalment, qui 's casará ab la Blanca será en Macrobio y no don Robert!... A propósit, ara mateix li vaig á escriurer per dirli qu' está llest.
ENRICH Fassi lo que li dongui la gana. Escrigui lo que vullga á n' en Robert y dónguili espresions de part meva!
GAT. Ets una fiera! (*Cayent en una butaca*).
ENRICH Y vosté un tigre del Tívoli! Y prou, per avuy! Presento la dimissió! (Vaig á refugiarme entre 'ls brassos de la meva aymada Marta. Potsé contanthi lo que 'm passa, trovaré la calma tant sospirada!

(Se 'n va per la esquerra. Macrobio mentres terminava la escena anterior, s' ha assentat en el sofá ab una cama sobre l' altre y parlant tot sol com un ximplet.)

ESCENA VII

GATOSA, MACROBIO y després MOLTÓ

GAT. Mal home! Pervers! (*Remanantse agitat en la butaca*).

MAC. (Ah! Pero... aixó no pot anar! (*Alsantse*). Aquí m' atropellan massa! Y jo tinch de se 'l seu gendre? A 'n aquet preu, may de la vida! May!)

GAT. Vaig á escriurer al tal Robert. Ahont tinch las ulleras? (*Regirant butxacas*)

MAC. (Un gendre com jo? Si no se 'l pinta...

GAT. Ah, son aquí. (*Se las posa*).

MOLTÓ (*Surtint silenciós pel fondo*). La munda m' ha dit que don Robert es 'l nostre rival: será vritat?

GAT. «Muy señor mio. (*Escribint agitat*).

MOLTÓ (Potsé li escriu?) (*Ab inquietut*).

GAT. Ah! Ja ho tinch are! (*Rompont 'l full y escribint sobre un altre*. El señor y la senyora Gatosa, participan á V. el próximo enlace de su hija Blanca, con don Macrobio Moltó.»

MOLTÓ (Respiro!)

MAC. (Ah, no no! Estich ben decidit. Aquí se m' atropella massa!)

MOLTÓ (Qué rediable enrahona 'l beneyt del meu fill?)

GAT. (No: ja he trovat un altre cosa que va mes be). (*Un altre full*).

MAC. (Per altre part, sembla que la Blanca no delira massa per mí. Molts cops 's pensa que no la veig, y l' atrapo fentme unas mofas que no hi ha modos! Ahí 'm va fer una llengota de mitx pam!)

MOLTÓ (No hi ha ningú com 'l meu fill, per sostenir conversas tiradas per ell mateix!)

MAC. (No hi ha mes: Are diré resoludament al senyor Gatosa que no 'm vull casar). (*S' alsa y son pare 'l detura pe'ls faldons*).

MOLTÓ Qué vas á fer desgraciat? (*Portantlo á un extrém. Tota la escena á mitja veu*).

MAC. 'L pare!

MOLTÓ. Calla!... Ó si nó t' embarco!

MAC. Qué?

MOLTÓ. 'T fico en un vapor y cap á l' Habana falta gent.

MAC. Per qué?

MOLTÓ. Chist!... Perque fa curanta anys que faig xarops y potingas y enganxo etiquetas para *uso eterno* y *uso interno*, y la munyeca ha perdut l' esma de tant picá al morté! Perque 'm vull vendrer la farmacia y perque 'ts un animal!

MAC. Jo?

GAT. Sí! Sí! (*Pegantse un cop al front y comensant un altre full.*)

MOLTÓ. Ah! Es dir que vols destruir un casament que m' ha costat dos anys de manipulacions? Potsé si que 't pensas que m' hi diverteixo ab aquet parell de Gatosas! Que no ho veus que son dugas caricaturas?

GAT. Sí! Sí!!! (*Escribint convulsivament*).

MOLTÓ. Que 't creus que 'ls aprecío? No! 'Ls soporto; 'ls aguanto no mes per tú!... Y perque vull viatjar y veure 'l mon, que no l' he vist mes que per un forat!

MAC. Y per mi 'ls aguanta?

MOLTÓ. Si; perque 'n el mon, no hi ha mes qu' un Gatosa que 't vullga per gendre!

MAC. Donchs á mi 'm sembla qu' ab la meva figura y ab la meva educació, que 'm costa tantas bofetadas...

MOLTÓ. La lletra, no diré qu' entri ab sanch com

dihuen 'l castellans; pero ab castanyas, sí. Pero á tú no t' ha entrat de cap manera; perque no tens ni cinch céntims de conversació, ni obras la boca mes que per dir bestiesas!

MAC. Alto! Ja 'm comenso á carregá al cap d' avall!

MOLTÓ. Es que ab tú, no m' hi puch fer cap il-lusió. Vint cops he tractat de casarte, y vint cops las familias amenassadas se me 'n han rigut á la cara.

MAC. Això han fet?

MOLTÓ. Un día... sols un día, vaig trová un altre Gatosa; á la cuenta no 'n quedava mes qu' un: aquet 's deya Reventós. Ell prou aceptava: pero sa fill... ni pensament ni memoria!

MAC. La senyoreta Petronilla? Ay, lletja fumada!

MOLTÓ. Quan son pare li va dir: dissapte 't casas ab don Macrobio... ¿sabs que va fer?

MAC. Qué?

MOLTÓ. 'S va tirar dalt á baix del balcó!

MAC. Ah, carambas! Vet' aquí per qué va coixa!

MOLTÓ. Y tú 't creus que deixaré escapar la sola ocasió que tinch per... No, fill, no! Ja que no ets bó per rés, 't casaré y viurás ab la teva dona á la casa d' Igualada, ab sis cents duros cada any. Tinch una torreta aprop de Capellades; allí hi ficaré 'ls Gatosas, ab quinze duros al mes; y jo, cap á veurer mon, fins que me 'n cansaré. Aquet es 'l meu plan.

MAC. Pero si la Blanca no m' estima...

MOLTÓ. Tampoch m' estimava ta mare... al principi.

MAC. En quan á això siguem justos. Ni al final tampoch.

MOLTÓ. Donchs ja veus com, sense amor, 's pot ser ditxós en 'l matrimoni.

MAC. No obstant...
MOLTÓ Fill meu, es aixó y res mes. O 't casas ab la Blanca, ó t' enbarco cap á l' Habana. Are pénsati bé.
MAC. Qué vol que hi fassi á l' Habana, si jo no fumo!
MOLTÓ. Acabém: qué determinas?
MAC. Que 'm caso.
MOLTÓ. Y es clá, home!
MAC. No veu que 'm mareijo tant per mar?
MOLTÓ Donchs no perdém temps. Are, si 'l teu rival 's torna á presentar, l' has de combatrer ab las sevas propias armas. Vés á la Rambla de las Flors y compra un ram ben elegant... Calla, que ja acabat.

(Mentres en Gatosa escribía ha estat col-locat de modo que 'l públich no hagi vist corre la ploma. S' alsa y deixa veurer tres ó quatre fulls cuberts d' escritura).

GAT. Aquí están 'ls quatre mots de lletra qu' escrich á D. Robert. Ah! Erats aquí? (*Reparant en Moltó*).
MOLTÓ. Sí; parlava ab 'l noy que 'm deya la alegría que li causa... (Tira endevant, home!)
MAC. Ah, senyor Gatosa!
GAT. Sí, sí! Tú serás 'l meu gendre.
MOLTÓ. (Sogre estimat). (*Apuntant).*
MAC. Sogre estimat!
MOLTÓ. (Abrassal, burro!) (*Empenyentlo*).
GAT. M' agrada perque 's tan sensible. (*S' abrassan*).
MOLTÓ. (Ara compra 'l ram y torna).
MAC. Senyor Gatosa? (*Encaixant*).
GAT. Hasta després, fill meu.

ESCENA VIII

GATOSA, MOLTÓ, després MARTA

GAT. Are, escolta: crech que t' agradará. *(Llegint)*.
—«Muy señor mío: aunque mi sangre »no es azul... Calla, calla!... Ja tinch la forma de la cosa!» *(Torna á comensar)*.

MOLTÓ. 'L meu plan está ben trassat. Tant y tant ne faré, que demá l' Enrich, acabant del tot la paciencia, 'ls planta tots al carrer. Jo 'ls recullo, precipito el casament del noy y, un cop libre, me 'n vaig á rodá 'l mon, per no torná al Born fins que ja no pugui mes.

GAT. (*Desde la taula*). Escolta aixó. «Muy señor mío: En atención á su amistad con mi yerno, no entrará V. nunca en mi familia». Y si vol saber mes, á Salamanca.

MARTA (*Sortint*). (L' Enrich no s' enganyava). Es dir que nega la má de la Blanca á don Robert?

GAT. Completament, filla. Batista? (*Aquet 's presenta*).

BAT. Mana?

GAT. Porti aquesta carta ahont indica 'l sobre. (*Batista se 'n vá*).

MARTA Pero, papá ¿per qué 'l desayra? Don Robert es un partit molt convenient.

GAT. Sembla que no, perque á mi no 'm convé gens.

MARTA Donchs á la Blanca, sí.

GAT. Marta?

MARTA Digui lo que vullga, papá: renyi'm com abans: pero hi parlat ab l' Enrich, y

dech dirli que en aquest assumpto, opino com ell.

MOLTÓ. Y 's compren! 'L deber d' una bona muller es formar sempre... y *á pesar de tot*, á la banda del marit. (*Intencionat*).

MARTA (*Pausa y responent en igual tó*). *A pesar de tot*, no; pero sí, quan com avuy, 's trovan á la part de 'l marit, la justicia y la rahó.

GAT. Marta!

MARTA No s' alteri, papá: are 's tracta del porvenir y la felicitat de la Blanca: y crech que, tant al meu marit com á mí, 'ns interesa bastant.

GAT. 'L teu marit? *(Ab un tó particular).*

MOLTÓ. 'L seu marit.

GAT. Y vol confiar á n' ell, 'l cuidado de...

MOLTÓ. Desprès de lo que sabém!

MARTA Cóm? Qué saben vostés?

GAT. Sabém...

MOLTÓ. *(A mitja veu, pero de modo que la Marta 'l senti).* Gatosa! Gatosa! Pobre Marta! potsé val més qu' ho ignori tot.

MARTA Qu' es lo qu' haig d' ignorar? parlin.

MOLTÓ. Res, senyora: res.

GAT. Amich meu! Encara 'm sembla que la veig 'l día que va sortir del col-legi! Aquell día jo esclamava: Verge María! si ella 's casa, féu que trovi un home de bé! Ah! per qué el cel no va escoltar 'ls meus prechs!

MARTA Pero... qué diu papá?

MOLTÓ. Calla, Gatosa: calla!

MARTA Al contrari: parli, papá! Es precís! Ho vull!

GAT. Donchs bé: 'l teu marit... *('S presenta Sofía).*

MARTA Acabi!

GAT. Té una querida!

ESCENA IX

'Ls mateixos, SOFÍA

SOF. Una querida 'l meu gendre?

GAT. En Moltó l' ha seguit...

MOLTÓ. Per casualitat, sab?

GAT. Sí. Fa tres días que, per casualitat, 'l segueix y... Acaba, Moltó; que jo no puch! (*Emocionat*).

MOLTÓ Y durant aquets tres días... ¿quí sab, mare de Deu? potsé tot plegat no es res... pero cada día al punt de las tres, Don Enrich se 'n vá á San Gervasi, carrer de la Gloria y 's fica en un *chalet* que hi viu una bailarina.

MARTA Impossible!

SOF. 'L meu gendre infiel?

GAT. Tením provas.

MARTA Tal vegada no son mes que suposicións.

MARTA Y qué hi fá 'l teu marit allí?

MARTA Qué se jo!

SOF. Cóm s' enten? No sabs ahont vá 'l teu marit? Allavors si té secrets per tú, es que t' enganya miserablement!

MARTA Pero jo no comprench!...

GAT. O sinó, vejam. Qué significan aquets regalos que 't fá tot sovint y aquet seguit de sorpresas que 't dona continuament?

MARTA Desde que som casats... es costúm d' ell.

GAT. Me n' has vist fer may de regalos á ta mare? Moltó! respon. Has fet may cap sorpresa á la teva dona?

MOLTÓ May de la vida! La meva dona tenía lo necessari. 'Ls antichs son més serios.

GAT. Y aquell modo de parlarte en societat: aquellas espressións tan melosas, per no dir hipócritas:—Angel meu! vida meva! mon tresor! T' estimo per' quí! t' adoro per' llá!...

MARTA Donchs jo no ho trovo tant...

SOF. Vés, dona, vés! 'L teu pare no m' ho ha dit may tot aixó!

GAT. Era senzillament afectuós, pero sempre digne! Bon día, bona nit y prou! Y encare, tot aixó, al principi!

SOF. Per fortuna, nosaltres que 't volém bé, som aquí... y li farém rendir comptes de...

MARTA Mamá!

GAT. Y molt será que no surti 'l teu dot. Bé haurá de dir que n' ha fet.

SOF. Aixó: que n' ha fet?

MOLTÓ Ah, senyora! 'L diner corra molt á Barcelona! y 'ls caballs, 'ls sopars, 'l joch y 'l tabaco... perque hi han fulanos que 's fuman dos y tres duros de cigarros cada día! *(Pren un polvo)*. Oh, 'l tabaco! ningú diría la part que hi desempenya en la ruina y 'l deshonor de las familias!

SOF. La ruina! Vet' aquí lo que t' espera!

MARTA Verge Santa! *(Plorant)*.

SOF. Vamos, Marta: més calma. Potsé encara siguém á temps per tornarlo al bon camí. Ton pare li parlará.

GAT. Jo? Cá! No pot ser de cap manera! No veus que, menjant 'l seu pá, á la primera paraula 'm tancará la boca?

MOLTÓ (Aquesta es la ocasió). Donchs jo que no dech atencións á ningú, li diré lo que fá el cas! Sento soroll per allí: per si es ell, deixeume sol.

MARTA Pero no fora preferible?...

SOF. Feste cárrech que ja no tens voluntad propia y que t' has de refiar de nosaltres. Aném. (*Se 'n van tots per la dreta)*.

ESCENA X

MOLTÓ, després ENRICH, més tart MUNDA

MOLTÓ Are es cuestió d' alimentá 'l foch, afegint'hi encenalls. Molta sanch freda, y 'm jugo cualsevol cosa, qu' abans d' un quart, l' Enrich ja haurá fet un bot fins al sostre.

(S' assenta en una butaca, de modo que al sortir l' Enrich, no 'l vegi).

ENRICH No hi son 'ls sogres? Donchs ja puch entrar. Pues senyor, ja no tinch casa, ni cotxes, ni servey... ni dona! No tinch més qu' un sogre y una sogra. Trist! Molt trist! Encara no feya mitx cuart que m' estava ab la meva Marta, quan de prompte, una aranya grossa deixa la tela y paf! una mosca queda presonera. La mosca era la meva esposa y l' aranya la sogra. Ja ha arribat l' hora d' estrenyinar la casa y espero veurer prompte la feyna feta. Entretant, ni mitx cuart puch estar tranquilament en companyía de la meva muller. Ah, calla! Ja tinch un medi. Munda!

MUNDA Qué mana? (*Al sortir*).

ENRICH Surt de casa fent 'ls possibles perque ningú se 'n adoni y pren un cotxe de plassa, que m' esperi á la cantonada, devant del forner.

MUNDA Molt bé diu. (*S' en vá*).

ENRICH Are avisaré á la Marta.

(*Repara en Moltó que s' alsa poch á poch de la butaca*).

(Un' altra aranya?) (*Va per sortir*).

MOLTÓ. Permeti'm, Don Enrich.

ENRICH Dispensi, pero vaig depressa.

MOLTÓ. No mes cuatre paraulas.

ENRICH Digui.

MOLTÓ (Calma, Moltó! la teva forsa es la calma). Estimat don Enrich! En primer lloch, permeti'm! (*Ab sensibilitat y prenent'li la má*).

ENRICH (Y are? Qué li agafa?)

MOLTÓ Qu' es dols per un home de cor, estrenyer una má leal! Perdoni la meva emoció, don Enrich, pero he aprés á coneixe'l y are sé que, sota una ruda esclofolla, vosté hi amaga un cor excelent!

ENRICH Home... gracias, y aném al cas si no li sab mal.

MOLTÓ Cóm es posible que vosté, tan indulgent y afectuós pe 'ls altres, pugui mostrarse tan dur, tan implacable ab 'ls que dehuen tenir més dret al seu respecte y afecció?

ENRICH De quí parla?

MOLTÓ. De quí vol que parli, sino de 'ls seus dignes sogres?

ENRICH Ah! per ells 's feya la festa?

MOLTÓ. Are 'ls acabo de deixar, amich meu, y encara estich trastornat de veurer aquell cuadro de llágrimas y dolor!

ENRICH Quín cuadro?

MOLTÓ. Segóns sembla, vosté ha estat molt cruel ab ells!

ENRICH Jo?

MOLTÓ (Ja va venint). Pero 'l seu sogre, pobre home, no l' acusa! 'L meu gendre, deya ell, al obrar tan brutalment ab nosaltres, no segueix l' impuls del seucor.

ENRICH 'L sogre diu això?

MOLTÓ. Hi han donas tan perillosas!...

ENRICH Donas jo?

MOLTÓ. No soch jo qui parla: es 'l seu sogre.

ENRICH Tot això li ha dit?

MOLTÓ. Sí, don Enrich. Y 'm pintaba el cuadro horrorós del porvenir que li espera. La bancarrota! la ruina!...

ENRICH 'L meu sogre es un vell boig!

MOLTÓ. (Ara va vé!) Tingui compte! Miri que 'l cel castiga als fills ingrats!

ENRICH Ingrat jo? Que li dech alguna cosa?

MOLTÓ. Al contrari, perque es ell qui viu á costas de vosté. Ja tenía rahó quan deya qu' es molt dur 'l pá que menja aquí! Un pá regat ab llágrimas! No soch jo qui parla: es 'l seu sogre.

ENRICH En primer lloch, siguém logichs. Si es un pá regat ab lo que li dongui la gana, es un pá mullat: y si es mullat, may pot ser dur.

MOLTÓ. Oh, don Enrich! Aquesta broma!...

ENRICH En fi; qué vol? Acás li retrech alguna cosa jo? Donchs que 'm deixi viurer tranquil y santa bona María!

MOLTÓ Pero... qué li ha fet 'l pobre home?

ENRICH Que m' ha fet? D' ensá qu' es aquí, no ha fet més qu' envenenar la meva existencia; y... vol que li parli clar? Vosté hi té molta part de culpa?

MOLTÓ Don Enrich! Encara que no fós mes que per consideració al seu sogre, deuría respectar 'ls meus anys que son els seus, y 'ls meus cabells blanchs que son...

ENRICH 'Ls seus també? Vostés tenen 'ls mateixos cabells?

MOLTÓ Vamos, don Enrich!

ENRICH Sab que trovo? Qu' abusan massa de 'ls cabells que faltan, y de 'ls anys que sobran.

MOLTÓ Es que jo...

ENRICH No parlo ab vosté; parlo ab 'l meu sogre. Y dich que, quan s' exigeixen las prerrogativas de la vellesa, sempre respectable, se n' han de tenir las cualitats: y may aquestas cualitats poden suplirse ab una fé de batisme més ó menos antiga y cuatre cabells blanchs, que no inspiran 'l degut respecte si no son dignament portats!

MOLTÓ Don Enrich, vosté 'm falta!
ENRICH No parlo ab vosté! parlo ab 'l meu sogre!

ESCENA XI

'Ls mateixos y ROBERT

ROBERT Per fi 'l trovo! *(Ab una carta á la má)*.
ENRICH (Endevant. Are l' altre!)
ROBERT Llegeix aquesta carta qu' acabo de rebrer!
ENRICH Es una carbassa: ja ho sabía.
MOLTÓ Cabells que faltan!... *(D' un cantó al altre)*.
ROBERT Ho sabías y no m' has dit res?
MOLTÓ Y anys que sobran!... *(Mateix joch)*.
ENRICH (Y are com me 'n desempallego d' aquet parell?).
ROBERT Esplica't. Quí es aquet? *(Repara ab Moltó)*.
ENRICH ('L pare Moltó).
ROBERT Ah! *(Molt sorprés y cremat)*.
ENRICH (Arregleu'vos si podeu). (*Puja al fondo)*.
MOLTÓ M' ha insultat 'ls cabells blanchs!
ROBERT (*Agafant pe 'l bras á Moltó)*. Es dir que el seu fill 'm vol robar la má de la Blanca?
MOLTÓ No parlo ab vosté; parlo ab 'l seu sog...! en fi; deixim estar!
ROBERT Donchs no ho sufriré! Ahont es 'l seu fill? Vaig á trovarlo y li juro!...

ESCENA XII

'Ls mateixos y MACROBIO ab un ram gros.

MAC. Ja soch aquí.
ROBERT Donchs, sino renuncia are mateix á la

má de la Blanca, soch capás de...
(*Al amenassarlo se 'l mira, 's posa 'ls lentes y cambiant de tó diu*):
Y are? Vosté es 'l fill Moltó?

MAC. Y estich á las sevas ordres.

ROBERT Dispensi: no he dit rés. No m' hi barallo jo ab cabrits!

MAC. Cabrit!! (*Tothom 's mou en totas direccións*).

MOLTÓ. Macrobio!

MAC. Ay, que m' ha dit cabrit!! (*Ab gran rabiola*).

ROBERT Ab tot, no 'm convé qu' ell guanyi!

MAC. 'M dará satisfacció!

ROBERT Oh, no! Ningú me la pendrá!

MAC. S' ha de batrer ab mí!

ROBERT Primer calo foch á la casa!

ENRICH Ey! ey! Alto!

MAC. Armas! Busqui 'ls seus padrins!

ENRICH Son al altre barri!

MAC. Busquin de nous!

ENRICH Ala, ala! A pastorar!

MAC. Ah! no 't vols batrer? Donch té!!
(*Li tira 'l ram á la esquena*).
Torna á jugá ab cabrits!

ROBERT (*Cullint 'l ram y tirantli al mitj del nas*).
Donchs ja que ho buscas, 't mataré!!
(*Estornuts comichs de 'n Macrobio*).

ESCENA XIII

'Ls mateixos, GATOSA, MARTA y BLANCA

MOLTÓ. Matá 'l meu fill!

GAT. Matá 'l fill de 'l meu amich! (*al sortir*).

ENRICH (Jo crech que 'm fuig 'l cervell!)

MOLTÓ. Ja ho veus! Aquet es 'l senyor, que don Enrich 't volía dar per gendre!

ROBERT Don Joan! Escolti 'm per lo mes sagrat!

MOLTÓ. Un maton! Un pinxo!
ROBERT Apiadi 's de mí!
MAC. Cabrit!! (*Ab un tremolor convulsíu*).
GAT. Surti de casa!
MAR Y B. Papá! (*Apareixent ab Marta*).
ROBERT Senyoreta Blanca!
GAT. Li prohibeixo que parli ab ella!
ROBERT Pero jo l' adoro! (*Suplicant*).
GAT. Li torno á dir que surti! Enrich, feslo sortir... ó malaheixo la meva filla!!

(*Agafant á Marta pe 'l bras*).

MARTA Quin horror!!
ROBERT Don Joan... 'm retiro: pero tornaré.

(*Se 'n va desesperat*).

GAT. Tornará, eh? Donchs jo li provaré, tan á n' ell com á tu, qu' encara que la fortuna m' abandoni, sempre soch el pare de la meva filla. Blanca, dona la má al teu promés.
BLAN. May!
ENRICH Molt bé!
GAT. May has dit?
BLAN. Si, papá! No 'm casaré may ab 'l senyor perqué 'l detesto!
MAC. Ah, si? Donchs ell pagará per tots! Padrins! pistolas! sabres! florets! botiquins...

(*Se 'n vá corrents*).

MOLTÓ. Macrobio! Macrobio! Pensa ab ton pare que t' idolatra! Macrobio!....

(*Se 'n vá detrás d' ell*).

GAT. (*Que la rabia l' ofega*). Atrevirse á parlarme aixís!... á mí! á son pare!... Tu tens la culpa de tot! (*A l' Enrich*). D' aquí un instant coneixerás la meva última resolució! Vina, Marta!

(*Se 'n ván*).

ESCENA XIV

ENRICH, BLANCA després BATISTA y MUNDA

ENRICH (*Cayent sobre una butaca*). Y tot axó 'l dia avans de la meva liquidació? Imposible! Axís no hi puch viurer!

BLAN. Jo tampoch. Avans de casarme ab en Macrobio preferiría anar al altre cap del mon!

ENRICH Al cap del mon? Es una idea! Hi portaré la Marta!

BLAN. Y yo, com quedo?

ENRICH També vindrás.

BLAN. Pero deixá 'ls papás...

ENRICH Ah! no hi ha mes; perque á n' ells, no me 'ls emporto ni á tiros.

BLAN. Sent axís...

ENRICH Sent axís, qué? No vols venir? Donchs casat ab el cabrit.

BLAN. Ah, no! may! 'M poso enterament baix la teva protecció.

ENRICH Donch entesos. Hos robo á totas duhas.

(*Toca 'l timbre*).

MUNDA Senyoret? (*Sortint*) 'L cotxe espera allá ahont ha manat.

ENRICH Donchs feshi portar 'l fato de la senyoreta.

BLAN. Si, Munda: vina ab mi y no fem soroll.

(*Se 'n ván per la esquerra y surt Batista*).

ENRICH Ah, Batista! Porta la meva maleta. La Munda t' enterará.

(*Batista se 'n vá per la esquerra y l' Enrich s' assenta devant de la taula*).

ESCENA XV

ENRICH després JULIÁ

ENRICH Y nosaltres tres 'ns instalarém al meu *Chalet* del carrer de la Gloria. Ah! cuatre lletras á la Marta, perque sápiga ahont 'ns trovará.

(*'S posa á escriurer*).

JULIÁ Senyoret? Una carta de Donya Sofia.

ENRICH De la sogra? porta. (*Juliá 's retira al fondo*).

Haurá reflexionat y m' envia una nota diplomática. Bah! 'L mes que vé estará pacificada la isla. (*llegeix*). «Muy Señor mío». Hola!—«Es preciso que tengamos una última entrevista. Si después de nuestro nuevo intento para hallar una solución satisfactoria, no acepta usted las condiciones que nuestra edad y nuestras canas...» Té ja son aquí 'ls cabells blanchs.—«Nuestras canas nos obligan á dictarle, no veríamos precisados á tomar una resolución suprema. Marta, enterada ya de su conducta, volvería á ser nuestra hija: y usted cesaría de verla para siempre...» Es possible? y aquí... mes avall, ab lletra de la meva esposa:—«no nos veríamos jamás.» (*Ab dolor*). Oh!... Acció malvada! Mentres jo tractava de fer la felicitat de tots... ells destruhian la meva y 'm robaban 'l cor de la meva adorada Marta! Quina indignitat!

(*Romp la carta qu' escribía. Va venint la nit*).

ESCENA XVI

ENRICH, BLANCA després MUNDA, BATISTA y JULIÁ

BLANCA Enrich! Ja ho tením tot al carruatje.
ENRICH Perfectament. (També tinch 'ls meus presoners de guerra jo!)
BLAN. Y la Marta. *(Enrich s' aixuga una llágrima).*
ENRICH Ja 'ns vindrá á trobar. Aném.
MUNDA Y jo, senyoret?
ENRICH Tú?
MUNDA La senyoreta necessitará una cambrera Vulguim á mí també!
ENRICH Donchs amunt.
BAT. Senyoret, no voldría dir mal del senyor Gatosa, pero...
ENRICH Entesos: vina.
JULIÁ Senyoret, aquet dematí 'l seu sogre m' ha tirat una cadira á l' espinada.
ENRICH Corrent: això sembla 'l banderín de Ultramar. Y la cuynera?
MUNDA Donya Sofía l' ha despatxada.
ENRICH Donchs, tothom ab mi. (Ah! Volen fer la soletat al meu voltant? Are sabrán lo qu' es estar sols). Comenséu á passá.
(*Se 'n van corrents la Munda y Batista*).
Aném, germaneta meva. (*rápit).*
BLAN. Y tornaré á veure 'ls papás?
ENRICH Demá.
BLAN. Y 'm casaré ab Don Robert?
ENRICH Demá passat.
JULIÁ S' acostan cap aqui! (*Juliá escoltava á la porta d' ells*).
ENRICH Depressa, Blanca, y Deu hi fassi mes que nosaltres.
(*Se 'n van correns agafats de mans*

y seguits per en Juliá. Ha vingut la nit).

ESCENA XVII

GATOSA, SOFÍA, despres PERE

GAT. Encara no es aquí. (*Mirant per tot y assentantse en un sofá*)

SOF. No passi's cuidado: massa que vindrá. Are ray que la Marta es nostre! (*fent lo mateix*).

GAT. Pobre criatura! Que fora d' ella sense nosaltres!

SOF. No me 'n parlis!

GAT. Ab tot aixó reconech 'l dit de la Providencia, que 'ns vá arruiné espressament perque vinguessi'm á pará aquí y salvessim á la nostra filla. (*Detalls de impaciencia. Toca 'l timbre. Pausa*). 'M sembla que 's fa esperar molt aquet mestre!

SOF. Silvestre? No 't descuidis de lo qu' hem acordat, respecte 'l servey. Ja ho sabs: tots al carrer.

GAT. Ya! ya! (*Are truca la Sofia. Pausa. Mes impaciencia*).

SOF. Primerament vull veurer cada dia 'ls comptes.

GAT. Y jo la clau de la caixa. S' ha de saber per ahont se fonen tans diners. (*Torna á toca 'l timbre*).

SOF. Aquí, tot se sacrifica al luxo.

GAT. Oh! Al luxo sense solta. Ni menos tenen torra. Tan que 'ns convindrían á tu y á mi 'ls ayres de montanya! (*No podent mes, s' alsan tots dos, y tocant dos timbres de diferenta veu*).

PERE (*Surt sense soroll ab la gorra á la má*).

SOF. Qe no hi senten?
GAT. Ni que fossin sorts!
PERE Es que no hi há ningú.
GAT. Com s' enten?
PERE No senyor. Perxó he pujat, per veurer si necessitan alguna cosa.
GAT. Es dir que no hi han criats?
PERE No hi ha mes que 'l cotxero y jo, que tinch ordre de no desamparar la portería. Tot 'l servey ha marxat ab l' amo y la senyora Blanca.
GAT. Marxat? Ahont?
PERE Ah! No li sabría dir. Tot lo que sé es que l' amo y la senyoreta han pujat en un cotxe de lloguer, y ell deya: S' ha acabat, Blanca. 'T robo y surti lo que vullga.
SOF. Deu de 'l cel! Jo 'm moro! (*'S desmaya en una butaca*).
GAT. La Blanca! Jo'm fereixo! (*Fa 'l mateix á l' altre*).
PERE (*Enternit*). Si 'l senyor y la senyora 's volen partir 'l sopá ab mi...
'LS DOS ¡Mmm!! (*Un parell de saltirons epileptichs*).
PERE Tinch broquil ab salsitja, pa, vi y bona cara.
'LS DOS ¡Mmm!! (*Convulsions y esbofechs mes forts. En Pere espantat, va d' una banda á l' altre, com 'l tonto del circo ecuestre y esclamant baixet*).
PERE Ay, Deu meu! Ay, Deu meu!... Ay, Deu meu!...

Teló Rápit

FÍ DEL ACTE TERCER

ACTE CUART

Saló gran y elegantíssim. Tres portas al foro: la central conduheix al carrer, la de la dreta deixa veurer un altre salonet y la de l' esquerra no juga. Porta y finestra á la dreta y duhas portas á la esquerra. Entre aquestas últimas, una tauleta de fumar, duhas butacas ricas, y un biombo estés qu' ho volta tot. Entre las portas y aquets mobles 's pot circular desahogadament. Moviliari de gust: Tauleta rodona ab tapet en 'l centro y cap á la dreta. Un tamboret de posar 'ls peus, etc.

ESCENA PRIMERA

BLANCA, MUNDA, ENRICH

(Col-locats devant de 'l publich per l' ordre indicat, Blanca dorm en un silló y en primer terme dreta. L' Enrich surt per la primera esquerra y la Munda seu en la banda del biombo.

ENRICH Munda? *(á mitja veu)*
MUNDA Senyoret?
ENRICH Y la Blanca?
MUNDA Encara dorm.

ENRICH Pobre criatura! Tota la nit, passada en aquet mal silló! Deu estar rompuda.

MUNDA Donchs miri: ningú ho diría, perque dorm com una santeta. Ni menos ha mudat de posició.

ENRICH Es veritat. Segons sembla, pe 'ls voluntaris del amor, tots 'ls campaments son bons.

MUNDA Per qué no l' ha deixada dormir en aquella arcoba tan bonica?

(*Signant la primera dreta*).

ENRICH Per escrúpuls... per repugnancias que jo sol m' esplico. Sabs qui hi dormía en aqueix cuarto?

MUNDA Ah!... (*Comprenent*).

ENRICH (Pobre nena! No debía posarhi may 'ls peus aquí! Pero... vaig perdre la serenitat, y...)

MUNDA Calli! Sembla que vol obrí 'ls ulls.

ENRICH Donchs vesten.

ESCENA II

ENRICH y BLANCA

(*Blanca obre 'ls ulls, mira al voltant y veu l' Enrich que passa á la seva dreta, pren una cadira y s' assenta á prop d' ella*).

BLAN. Ola! Ets tu?

ENRICH Bon dia, germaneta! (*Li pren la má*).

BLAN. Que fa molt qu' ets aquí?

ENRICH Are mateix he entrat. Que tal! Has dormit bé?

BLAN. Molt bé... y he somniat molt bé. He somniat la mamá, 'l papá, la Marta... y...

ENRICH En Robert?

BLAN. Oh! Aquet mes que tots.

ENRICH Bravo! Viva la franquesa!

BLANCA Veurás: dich la veritat. Que t' agradaría que digués mentidas?

ENRICH Això may.

BLAN. Y digas: que trigaré gayre á veure 'ls papás?

ENRICH Pots estar tranquila. Aquí no hi passarás cap mes nit.

BLAN. Me 'n alegro. Y... Don Robert que 'l veurém també?

ENRICH Naturalment.

BLAN. Com es que no ve per aquí?

ENRICH Jo be m' en refío... que no vindrá.

BLAN. Ay, ay! Per qué?

ENRICH Perque... per... filleta, perque jo tinch de vigilar 'ls meus negocis, sabs? Y si surto, tu 't quedarás sola.

BLAN. Perxó mateix. Sent tú fora, ell 'm podrá fer companyía.

ENRICH (*Després de somriure*). Tens rahó, carambas! Veus? Ni menos hi había pensat!

BLAN. Donchs, es una viva llástima.

ENRICH Ja ho pots dir, filleta! Es molt sensible: molt, perque jo, després de ocultarli 'l nostre retiro, encara vaig tenir la distracció d' encarregar que no li obrissin la porta si 's presentaba.

BLAN. Pero això no te nom!

ENRICH (*S' alsa y passa á la esquerra*). Es lo que jo dich: no te nom.

BLAN. Donchs, s' ha de dar tot seguit contra ordre.

ENRICH Ja es tart, perque l' infelís s' ha presentat dos cops aquet dematí, y dos cops li han dit que:.. *naranjas*.

BLAN. Ay, pobre jove! Que pensará, vejam?

ENRICH Es lo que jo 'm pregunto ab terror. Que pensará?

BLAN. (*Fent 'l bot*). Vés, vés! Sembla que 't burlas de mí!

ENRICH Jo? Ay, Deu me 'n reguard!

BLAN. Donchs, mira. Tant se me 'n dona. Com qu' estich ben segura que vindrá... *(Pren la cadira hont seya l'Enrich)*. Té: are 'm vaig á posar de centinella á la finestra, y aixís que 'l vegi, pst! pst! li faré una senya! (*Se 'n va á la finestra*).

ENRICH Gran idea!

BLAN. Oy, que sí?

ENRICH Ja ho crech! (Com hi ha mon! Després del vici, no hi ha res tan audás com la inconsciencia de la virtut. Al menos, ja se que no 'm puch mourer d' aquí. Rés: m' hauré de retirar dels negocis).

ESCENA III

'Ls mateixos y ROBERT

(*De prompte s' obra la porta del fondo y apareix Robert*).

ROBERT Bé: que 's pot entrar?

BLAN. *(Alsantse ab alegría)*. Ah!

ENRICH Robert!

ROBERT Jo mateix. M' ha costat, pero ja soch dins de la fortalesa.

(*Saluda á Blanca*).

ENRICH Donchs que fa la meva guarnició?

ROBERT N' he sobornat part ó partida. He comprat en Batista.

BLAN. Qu' es bon xicot en Batista!

ENRICH Per aixó 'l trobas bó? Endevant!

ROBERT Adorada Blanca!

ENRICH Donchs digas qu' aquí no hi ha seguritat personal?

ROBERT Per fi la torno á veurer!

BLAN. Ja m' ho deya 'l cor que tornaría!

ENRICH Parlant de tot, que 'n sabs de l' enemich?

ROBERT Malas noticias. 'Ls teus sogres coneixen tan bé com jo 'l lloch del vostre retiro.

ENRICH Vols dir?

ROBERT Ho han sapigut pe 'l cotxero qu' hos va portar. 'L teu porter li va pendre 'l número.

ENRICH Y qué?

ROBERT Que treuhen foch pe 'ls caixals. No mes somnian que jutjes y advocats.

BLAN. Verge santa!

ROBERT Aviat serán aquí per ferte un requeriment, que si no dona 'l resultat qu' esperan, t' inundarán de paper sellat y 't farán coneixer tots 'ls curials de Barcelona.

ENRICH Es bonich! Deliciós! Y tot això 'm passa 'l día del meu Sant!

BLAN. Avuy es 'l teu Sant?

ENRICH Per tot lo día.

BLAN. Vaig á cullirte un pom de violetas. Entre tant, aquí tens 'l regalo que 't fa 'l meu cor! *(Abrassantlo)*.

ENRICH Te l' agraheixo ab tot 'l meu! pero... 'm falta un' altra abrassada... per aquet cantó! (*La banda del cor*).

BLAN. Si jo 't puch servir... (*Passant á la part esquerra).*

ENRICH No, Blanqueta! La plassa está reservada per... certa persona de la teva familia.

BLAN. Ah!... La Marta!...

(*Ab un somrís d' inteligencia*).

ENRICH Pero, tornant á lo de 'ls curials, casi 't diré que no ho crech. Es impossible que 'ls pares de la meva esposa, puguin portar las cosas á tal extrém. (*Se sent dintre la veu de 'ls Gatosas*).

GAT. Dónguili aquesta esquela.

SOF. Y en propias mans.

BLAN. Son 'ls papás!

ROBERT No t' ho deya?

ENRICH Bueno y qué? Potsé 'm portan 'l ram d' olivera.

ESCENA IV

'Ls mateixos y JULIÁ. (Entra y tanca 'l fondo.)

JULIÁ Senyor? (*Ab una esquela*).
ENRICH Veurás com tínch rahó.
JULIÁ 'L senyor Gatosa y donya Sofía que s' esperan á fora, m' han dit que prengui coneixement d' aquesta carta.
(*'S retira al fondo*).
ENRICH «Muy señor nuestro. Sus padres polí»ticos que tendrían derecho para orde»nar, suplican á V. se digne concederles »un momento de audiencia.»
Y firman tots dos. Robert, are si que veig la cosa seria.
BLAN. Enrich; jo 'ls vull veurer!
ENRICH Te 'n guardarás prou! No comprens que 'ts la meva única salvació? Si 't perdo, ja no podré fer rés, ni per tú, ni per en Robert.
ROBERT L' Enrich te rahó, Blanca!
BLAN. Vol dir?
ENRICH Y es clar! Deixa 'm fer y amagat aquí. (*Li mostra la primera esquerra*).
BLAN. Pero...
ENRICH Entra ó estém perduts!
(*Blanca se 'n vá*).
Y tú, tampoch pots quedarte.
ROBERT Tens rahó.
(*Se 'n vá cap á la porta de Blanca*).
ENRICH Ey, ey! Tú! Alto!
(*'L fa anar cap á la porta dreta*).

ROBERT Veurás, com qu' un hom no coneix la casa...

ENRICH Pero jo 't conech á tú! Amagat aquí. (*Robert se 'n vá*). Are, digas qu' entrin.

JULIÁ Molt bé está. (*Obra y fa 'l signo perque passin*).

ESCENA V

ENRICH, GATOSA y SOFÍA

Entran molt graves y disparant miradas de llamp. Están congestionats y casi tan vermells com 'ls tomatechs que 's penjan per l' hivern).

ENRICH (No, no! Lo qu' es pó, no me 'n faréu). (*'Ls saluda incliantse profundament y ells responen ab un mohiment de cap glacial*). Senyor Gatosa? Senyora? 'M considero ditxós de veurels á casa meva, qu' es tota de vostés: pero prenguin assiento... fassin 'l favor! (*Acosta una butaca á n' en Gatosa, que pren una cadira y s' assenta un tros lluny. Porta una cadira á donya Sofía, pero 's repensa y aixís qu' ella va per seure, ell li treu la cadira; ella per poch cau, y allavors li acosta la butaca que donava á n' en Gatosa. Un cop 'ls esposos assentats, cambian una mirada d' inteligencia*).

SOF. Don Enri...!

ENRICH Ah! Permetim, senyora: Potsé ab aqueix tamboret estará millor. (*Li posa sota 'ls peus. Altre cop d' ull entre 'ls sogres*).

GAT. Don Enr...!

ENRICH Está molt roig, sogre! Potsé te calor? Si coneix obriré un xich mes la finestra! Con tal que no 's costipi, sab? Una polmonía aviat hi es.

GAT. (*Que impacient y no sabent que fer, s' ha mocat, va per parlar.*

Don Enrich!...

ENRICH Oh! Es que 'ls ayres d' aquí dalt son traydors!...

SOF. Hem vingut...

ENRICH Y are noto que l' ayre acanalat pot fer mal á donya Sofía!...

GAT. (*Alsantse arbolats*).

Gendre!! Vosté es un insolent!!

SOF. Sí senyor!! Un insolent!!

(*Se 'n van rabiosos, l' un detrás l' altre, girant la cara y llensant miradas de foch, topant ells ab ells y ab 'l forillo, etc. Detalls dels artistas*).

ESCENA VI

ENRICH, després BLANCA y ROBERT

ENRICH Al menos l' audiencia no ha sigut llarga y la guerra está declarada.

(*Robert y Blanca surten y 's van acostant cap á l' Enrich que no 'ls veu y segueix parlant irritat*).

Donchs guerra, ja que la provocan! Ahont s' es vist!... Presentarse devant meu ab aquellas miradas plenas de rencor, quan totas las culpas son d' ells! Després de fer la meva desgracia, ro-

bantme 'l cor de la meva benvolguda esposa, encare volen destruir la felicitat de la Blanca! No! No será! Primer lluytaré contra ells, contra 'l mon enter si es precís! No 'ls vull veurer may mes! Son dolents, orgullosos, egoistas!... Son uns ingrats!

(*Blanca, ab miradas suplicants, volía parlar: pero al sentir la última frase romp á plorar*).

ROBERT Per Deu, Enrich: mira que la fas plorar!

ENRICH Blanca! Germana del meu cor! Que tens? Que t' he dit! Que t' he fet?

(*Sostenintla entre 'ls brassos*).

BLAN. No rés: pero 'm sento desventurada!... Perque... comprens, germá meu? Son 'ls meus pares! Jo no 'ls judico... no mes 'ls estimo!... Y may, ningú m' había dit lo qu' acabo de sentir. Es possible, Santa Verge!... que en la familia no 's puguin estimar 'ls uns als altres!

(*Ab gran sentiment*).

ROBERT Blanca!

(*Molt emocionats 'ls dos*).

ENRICH Germana del cor! Perdonam; he sigut cruel ab tú. Son 'ls teus pares! 'Ls meus!... Y 'ls debém tot l' amor de fills! No ploris: jo 't prometo que 'ls aniré á trovar, faré que 'm perdonin... y ja veurás com en la familia encara podrém estimarnos.

BLAN. Las tevas paraulas 'm tornan la alegría!

ROBERT ¡Blanca meva!

BLAN. Ay, no! No 'm miri!

ROBERT Per qué?

BLAN. Perque tinch 'ls ulls vermells. Ja torno.

(*Se 'n vá corrrens per la primera esquerra*).

ESCENA VII

ENRICH, ROBERT, tot seguit MOLTÓ

ENRICH Pobreta! M' ha partit 'l cor! No vull reflexionar. Sense pensarmi gens, corro á demanar perdó als meus sogres.
ROBERT Val mes així. (*Pujan cap al fondo*).
MOLTÓ Detinguis, don Enrich! (*Deix 'l bastó á la taula*).
ENRICH Senyor Moltó!
ROBERT (Ell aquí?)
MOLTÓ En Gatosa no 'l perdonaría.
ENRICH Encara gosa á presentarse devant meu?...
MOLTÓ Permetim...
ENRICH Vosté! L' únich causant de tantas dissencions?
MOLTÓ Dignis escoltarme!...
ROBERT Vosté qu' ha intentat pendrem la Blanca.....
MOLTÓ Don Robert...
ROBERT Per darla al seu fill qu' ella detesta?
MOLTÓ 'L detesta; si senyor: y ho comprench molt bé. (*Ab calma*).
ENRICH (Que diu, are?)
MOLTÓ Perque 'l meu fill no es ningú y, ni remotament, pot competir ab un caballer tan cumplert com vosté. La Blanca l' estima y no pot sufrí 'l meu fill. La Blanca te rahó y jo l' aprobo. Per això entro de plé en 'ls seus projectes y soch de vostés en cos y ánima.
ENRICH (Are sí que no ho entench! Aquet Moltó me l' han cambiat!)
MOLTÓ Ah! Cregui que la calumnia s' ha ben esbravat ab vosté! No faltaba qui 'l veya cada día á las tres, quan entrava aquí! Al Chalet d' una bolera!
ENRICH Sí: per comprarli la finca.

MOLTÓ Justament es lo que jo he dit á n' els Gatosas!... Y sab lo que m' han contestat? Que vosté ho ha fet per desviar las sevas sospitas y per comprarli un palacio á la bailarina, si molt convé.

ENRICH Y han dit això devant de la Marta?

MOLTÓ Vaya! Sí senyor.

ENRICH Y la Marta s' ho ha cregut?

MOLTÓ Que volía que fes la pobreta, si li han girat completament 'l cervell? Si fins li han donat entenent d' una separació!

ENRICH Donchs digui que son!... Qu' es fora la Blanca?

ROBERT Sí.

ENRICH Donchs digui que son uns dimonis desencadenats!

MOLTÓ Tenen 'l cor plé de fel, amich meu! Per això he vingut: per impedir que vosté hi vagi! Pero li juro que 'ls portarém pe 'l bon camí; perque, repetesch, só tot de vostés. Y juro que may la Blanca será esposa de 'l meu fill!

(Queda parlant ab en Robert. Enrich passeija agitat).

ENRICH Y la Marta haurá consentit? La seva debilitat pe 'ls pares, haurá pogut mes que 'l seu amor per mí? Impossible! Y estich cert que ab una sola paraula...

(Va á pendre 'l sombrero).

ROBERT Ahont vas?

ENRICH A casa meva. Marta deu estar sola... y jo 't responch que d' un bés, d' un sol bés, tombaré tots 'ls plans de 'ls meus sogres!

(Va per sortir y torna).

Ey, tú! (*A Robert*). Vina ab mí. (S' ha de pensar en tot.)

(Pujan al fondo y 's presenta Macrobio).

ESCENA VIII

'Ls mateixos y MACROBIO

MAC. (*Entra molt grave ab la levita cordada y 'l barret al cap*).
Don Robert? Ah! Ja m' ho pensava que 'l trovaría.

MOLTÓ (En Macrobio? Que vol ara aquet?)

MAC. Don Robert: vosté m' ha tirat 'l ram á la cara. He consultat 'l cás ab un estudiant de farmacia y un cadet d' infantería, fills d' Igualada y amichs meus, y m' han dit qu' aqueixa ofensa no 's renta mes qu' ab sanch. 'Ls meus padrins s' esperan á baix.

MOLTÓ (Bó! Are se m' ha tornat matón! Pero d' ahont li ha sortit aquesta habilitat que jo no li sabía?)

MAC. Que respón?

ROBERT Que bueno: que sí! Sortimne d' una ve-

MOLTÓ Don Robert! (*Ab tó de súplica*).

ENRICH Y deixal estar. No t' entretinguis aném.

MAC. Vosté m' ha tirat 'l ram y m' ha fet una esgarrinxada que 'm desperansa d' un vint per cent... y aquesta esgarrinxada demana sanch.

ENRICH Val mes tafetá inglés; creguim.

MOLTÓ. Vols fé 'l favor de callar? Y are que me 'n adono: desde cuan 'ls noys entran á las salas ab 'l barret posat? (*Se adona que porta 'l seu y se 'l treu vivament*). Això es lo que t' ensenya 'l pare? Fora!... y tot seguit, satisfacciόns á D. Robert!

(*Abans li ha tret 'l barret d' una revolada*).

MAC. Es qu' han insultat al seu fill!

MOLTÓ. Bueno: y que se t' en dona á tú?

MAC. Com s' entén?

MOLTÓ. Total, per un cop de ram? A mi 'm van da una garrotada que may mes m' he tret de sobre: y com que sempre he tingut mes seny que tu, vaig fer lo que Don Enrich t' aconsella. Tafetá inglés y fora.

MAC. Pero yo... (*Moltó 'l porta á un estrém*).

MOLTÓ. (Calla! Hi han cosas novas. Tot ha cambiat: ja t' ho contaré).

MAC. Es que 'm vull desafiar!

MOLTÓ. Calla 't torno á dir! Senyors 'ls demano cinch minuts.

ROBERT Se 'ns fa tart y...

MOLTÓ. Li suplico: y li juro que dará tota mena de satisfaccións. Responch d' ell, com de mi mateix.

ENRICH Si no hi tením cap interés: lo que volém es que 'ns deixi en pau y quietut.

MAC. No pot ser. Hi ha una esgarrinxada pe'l mitx!

MOLTÓ. Cinch minuts! (*A Robert*).

ROBERT Bueno ¡cinch minuts.

ENRICH Bah, bah! Anem Robert.

(*Se 'n van per la segona esquerra*).

ESCENA IX

MACOBRIO y MOLTÓ.

(*Mentres en Macrobio diu lo que segueix, en* Moltó *Mira si algú escolta, pren una cadira, baixa al prosceni y s' assenta*).

MAC. No m' he desafiat may y vull saber quin pá s' hi dona. Cuan ho sápigan las mossas d' Igualada, totas 's dislocarán per mi!

MOLTÓ. Tu: ximple. (*Com cridantlo*).

MAC. Qué mana?

MOLTÓ. Que no m' has entés cuan t' he dit que tot ha cambiat?

MAC. No.

MOLTÓ. Donchs... ja no 't casas ab la Blanca.

MAC. Qué? Papá! no hi jugui ab 'l meu cor! Vosté m' ha dit qu' estimés á la Blanca y are 'm moro per ella! Veyám: com s' arregla aixó?

MOLTÓ. Bé: dehixa'ho anar. Are 't casas ab la senyoreta Petronilla Reventós.

MAC. La que 's va tirar dalt á baix del balcó?

MOLTÓ. La mateixa. Son pare m' escriu que la noya 's conforma y li dona dotze mil duros de dot.

MAC. Pero té una cama mes curta que l' altre.

MOLTÓ. A sota de la curta hi posas 'ls dotze mil y quedarán igualas.

MAC. Que vol que li digui? Ho trobo molt desagradable!

MOLTÓ. Que 't creus qu' ella 't voldría si no fos aquet petit inconvenient? Es un xich coixa: y que? Ta tia també ho era.

MAC. Donchs l' oncle va fé una bestiesa.

MOLTÓ Tu no fas altre cosa desde qu' ets al mon!

MAC. Pero, papá: á mi m' han atropellat, y 'ls padrins m' esperan dins del cotxe.

MOLTÓ Donchs vés y paga al cotxero. Aqui tens un duro.

(Després de ficarse'l á la butxaca).

MAC. Papá, jo m' haig de batrer!

MOLTÓ. Ah, si? (*Agafant 'l bastó qu' ha deixat al entrar y blandintlo*).

Macrobio? ja saps que sempre he sigut un bon pare.

MAC. Aixó si. (*Reculant devant de 'n Moltó*).

MOLTÓ. Per lo tant, no pots negarme la primera cosa que 't demano. 'Ls Gatosas no donan rés y potsé viurían á costellas

tevas. En cambi 'ls Reventosos 'n donan dotze mil d' un coll! Vol dir que si 't negas á fer la meva voluntat!... (*Enérgich*)

MAC. Si 'm nego... qué?

MOLTÓ. 'T malaheixo!... y t' embarco.

(*Al sentir la última paraula en Macrobio fa un bot*).

MAC. Altra vegada?

MOLTÓ Desgraciat! Mes pó li fa un vapor de 'n Comillas, que la maledicció paternal!

MAC. Permeti'm; pero jo he reflexionat: y crech qu' un fill no s' embarca aixís com aixís.

MOLTÓ. Donchs feste carrech que ja no tens pare y... Allá! busca't la vida!

MAC. Aixó es voler que 'm mori de fam!

MOLTÓ Creume, Macrobio. Pensa ab 'ls Reventosos. Té. (*Dantli la carta*). Medita sobre la seva carta qu' es la teva fortuna. Dona satisfaccións á don Robert: ja sabs que te las pagan ab dotze mil duros. Digas una sola paraula y aquet mateix vespre torném á casa, demá menjém 'ls postres á ca 'n Reventós y d' aquí un mes serás una de las personas notables de la població.

MAC. Oh! sempre ho he sigut.

MOLTÓ. Qué hi dius?

MAC. Que si, home! Fortuna que sé ofegar aqui las mevas passions. Té! Fora la Blanca!... y 'm caso ab la coixa.

(*Cuan diu: Té! fa com si s' arranqués del cor l' amor de la Blanca y 'l rebotés per terra*).

MOLTÓ. Fill meu! Aquesta es la primera alegría que 'm donas, desde que vas neixer!

(*En aqueix moment, per la porta dreta del fondo, s' hi veuhen 'ls

Gatosas conversant ab dos senyors. L' un se despedeix y se 'n vá, y l' altre remena patracols de paper.

Alto! 'Ls Gatosas. Atenció, Macrobio: are 's tracta de recobrar la paraula, fent de manera que no 'ns prenguin per informals. Ja venen: atenció y segueixme la beta.

(*Desd' aquet moment, en Macrobio 's posa á fer un aucell ab la carta que li ha dat en Moltó*).

ESCENA X

'Ls mateixos, GATOSA y SOFIA

GAT. Sembla que 'l nostre gendre es fora: pero no hi fa rés, perque la Marta encara no es aquí y 'l advocat es á buscar 'l projecte d' acta de separació, que s' ha descuidat al seu despaig.

MOLTÓ. Estimats amichs! Vosaltres aquí? Que tal?

GAT. Sufrint com sempre! Y lo mes cruel es que 'ls nostres disgustos provenen de personas qu' estimem!

MOLTÓ. Veyam, Gatosa: internos. Creus que 'l teu gendre es tan culpable com suposas?

GAT. Si ho es? Afigura't qu' are fa poch, 's pot dir que 'ns ha tret de casa!

MOLTÓ. Qué dius! Casi bé no ho crech!

GAT. Donchs es cert, Moltó. Per axó hem prés 'l determini d' acudir á la justicia de 'ls homes, contra aquet gendre sense entranyas.

MOLTÓ. Penséus'hi bé! Miréu que la Marta potsé encara l' estima.

SOF. Aquet es 'l nostre temor!

GAT. Jo 'n tinch ben bé la culpa si l' estima!

MOLTÓ. Tú?

SOF. Si; perque en Gatosa sempre li escribia: «Estima forsa al teu marit... y es natural; la pobreta s' ho debía pendrer en serio, y...

GAT. He sigut imprudent com tots 'ls pares: pero, gracias á Deu, la Marta ja comensa á veurer clarament la conducta del seu marit.

MAC. (*Que seguix fent l' aucell*). Pero ella deu saber que si venía al carrer de la Gloria, era per comprar la finca.

GAT. Tot aixó es lo de menos. Altres y mes graves son 'ls carrechs que li caurán á sobre! Sols ab l' acció infame qu' ha comés ab la Blanca, n' hi ha per portarlo fins á presiri. Aquesta nit passada 'ns hem enterat de tot, per medi d' aquestas taulas de lley. *(Dant un cop de má sobre 'l Codich penal que s' ha tret de la butxaca*).

SOF. Com que estavam frenétichs y no podíam dormir, hem encés llum y hem estudiat tots 'ls articles d' aquet llibre venjador; fins que la claró de 'l dia 'ns ha sorprés assentats al llit y ab 'l Codich á la má.

MAC. (Ja 'n debian fer de goig!)

GAT. Hem marcat tots 'l articles referents al cás... mira: aquet va pel gendre «Usurpación de autoridad paterna. Secuestro de menores.

MOLTÓ. Oh! secuestro, secuestro...

GAT. Si senyor: perque si la Blanca estés libre...

SOF. Hauría volat cap á nosaltres: y encare qu' estés tancada, hauría saltat per la finestra.

MAC. (Y jo tindria duhas promesas coixas).

GAT. Per lo tant; si no ho ha fet, es qu' á la seva presó no hi han oberturas: y si no

hi han oberturas, es que la té sepultada en un soterrani!

SOF. (*Que s' ha posat las ulleras y s' ha tret un altre Códich de la butxaca*).

Are, si ell 'ns torna la Blanca...

(*Fullejant 'l Códich*).

MAC. (Calla! Donya sofía en té un altre).

SOF. No mes li sortirán.... No ho trovo; pero es igual, perque ho sé de memoria. No mes li sortirán... no sé cuants anys de presiri, un tantum de multa, costas y demés. Ben clar ho diu l' article tantos y cuantos relatiu al nostre cás.

MOLTÓ. Per amor de Deu, 'ls aconsello que no tirin endevant!

GAT. ¿Cóm que no?

SOF. ¡Vaya!

GAT. Y ab tots 'ls ets y uts!

JULIÁ (*Sortint pe 'l fondo dreta ab un paper gran*).

'L senyor advocat ja es aquí y diu que s' enteri d' aixó.

GAT. Vinga: es 'l projecte. «Mmm!... Ah! »Considerando que el día mismo de la »boda, sin piedad ante los ruegos de »sus padres políticos y sin consideración »al pudor de su joven esposa, la arran»có del hogar paterno, para llevarla á »remotas tierras».—Va ser cuan van anar á Moncada.—«Consider...

(*Veyent que Moltó no l' escolta, puja ab Sofia en segón terme y s' assentan devant per devant y molt acostats*).

Considerando que... (*Segueix ab veu baixa. Sofia fa gestos de aprobació*).

ESCENA ÚLTIMA

'Ls mateixos, ROBERT, després ENRICH

(Tots dos sortirán per la segona esquerra; mitx tapada per 'l biombo, perque no 'ls vegin 'ls altres, menos Moltó y Macrobio, que s' han apartat de 'n Gatosa cuan llegía, anant á parar aprop del biombo).

ROBERT *(Baix á Moltó).* (Ah! La Marta era fora de casa. L' Enrich está desesperat).

MOLTÓ (Xist! tot s' arreglará: pero avans... acosta 't, Macrobio. 'L meu fill 's considera ditxós al darli satisfaccións per...

MAC. Total, un malentés: veliaquí.

ENRICH *(Entra preocupat y s' assenta en una butaca del biombo. Robert va á trovarlo. Macrobio puja al fono tot fent l' aucell).*

La Marta haurá pensat que 'l meu amor 'm portaría aprop d' ella... y sens dupte per no veurém, ha sortit de casa.

GAT. L' acta de separació está ben redactada... *(S' alsa).*

ENRICH (Que sento!)

GAT. Y deixa 'l meu gendre mes negre que la tinta. Tan bon punt arribi la Marta, podrém firmarla.

(Pasa ab Sofia al saló del foro dreta y allí se 'ls veu discutir acaloradamen ab 'ls dos curials).

ENRICH Oh! era vritat! *(Molt conmogut).* Y la meva esposa ha pogut consentir?... Quín horror! Una sola paraula meva pot justificarme! Donchs aquesta paraula no la diré. Vinga cuan vullga la meva

esposa: vull se 'l primer á firmar la separació.

(*S' alsa y va cap á la dreta. En aquet moment Marta y Blanca surten per la primera porta esquerra*).

Valor 'm sobra per ferho!

(*Repara en Marta y diu ab dolor*).

Ah, no! no podré may!

(*Marta sonrient 's dirigeix á l' Enrich que la mira ab sorpresa: 's treu un ramet de pensaments y 'ls hi presenta*).

MARTA Enrich?...

ENRICH (*Ab un crit ofegat y obrint 'ls brassos delirant d' alegría*).

Marta!... Ha pensat en 'l meu Sant! Oh! Quin be m' has fet, Marta meva!... perque sufría! sufría!... Mira 'ls meus ulls: mirals be, esposa adorada!

MARTA Llágrimas!

ENRICH Sí, Marta! Presoneras aquí! Fa un dia etern qu' esperaban la llibertat!

BLAN. (*Ab sentiment y aixugantse las sevas*).

Bó: ja tornaré á tení 'ls ulls vermells!... pero que n' estich de contenta!

(*Besant á Marta*)..

MOLTÓ Dolsa reconciliació! La demanava al cel ab tot lo cor!

MAC. Jo també.

(*Ha acabat l' aucell y 'l posa dret sobre la tauleta rodona*).

ROBERT Ja tornan!

(*Estaba de centinella al fondo*.

MOLTÓ Deixi 'm fer. Amaguin 'se tots aquí y molt silenci.

(*'Ls posa to s quatre darrera del biombo, que ha col-locat de modo que 'ls cubreixi. Primé 's fa 'l quadro*).

ENRICH Oh! Tots, potsé no hi cabrém.

BLAN. Encara qu' estiguém un xich estrets, no hi fa rés.

(*Marta fa seurer 'l seu marit, passantli 'ls brassos al voltant del coll. Moltó fá signo á Macrobio que li porti un tamboret y 'l posa sota 'ls peus de Marta. La Blanca s' hi assenta. En Rober dret detrás de tots*).

GAT. (*Desde 'l fondo*). Quedém entesos, senyors. D' aquí un instant ja 'ls farém avisar.

(*'Ls senyors passan y se 'n van pe 'l foro centro. 'Ls Gatosas baixan al prosceni*).

Are, ja es cuestió d' enviá á buscar la Marta.

MOLTÓ. Antes de tirá endevant, amich Gatosa, haig de cumplir un deber.

GAT. Un deber?

MOLTÓ. Tu no ignoras que obeheixo sempre la veu de la meva conciencia.

GAT. Y qué?

MOLTÓ. Que no vagis mes lluny, si no vols caurer en 'l ridícul mes ignominiós.

GAT. Veyám: fesm'ho veurer això.

MOLTÓ L' Enrich y la Marta s' adoran y tots dos tenen rahó; perque la Marta es un angel y 'l teu gendre un perfecte caballer.

GAT. Que 'm contas are?

SOF. Vaya un caballer, que 'ns ha robat la filla! La promesa de 'n Macrobio!

MOLTÓ. La Blanca detesta al meu fill y vol á don Robert: per lo tant, hauría sigut desgraciada ab 'l primer y en cambi será ditxosa ab 'l segón.

GAT. Senyor Moltó! Sab qu' es vosté? Una bandereta que voleya á tots 'ls vents!

(Li gira l' esquena, va cap á la taula y 's fixa ab l' aucell de paper, assombrantse per graus).

MOLTÓ. Ten compte, Gatosa! Jo tinch 'l meu amor propi...

GAT. Ah! Ja ho comprench tot! Are ho veig ben clar.

MOLTÓ. Que 't passa?

GAT. Miri, senyor Moltó! «Mmm!... doce mil duros, si Petronila se casa con don Ma... crobio Moltó! firmat: Pablo Reventós.» *(Anant desfent l' aucell).*

MAC. Ah!

MOLTÓ. (Un altra bestiesa del meu fill).

GAT. Aquí la te la seva delicadesa! 'l seu honor!

MOLTÓ Permetem...

GAT. Ets un farsant! un vil hipócrita!

MOLTÓ. Gatosa!

SOF. Fernos traició per una miserable cantitat!

GAT. Nosaltres, que 'l defensavam contra l' Enrich y preferiam 'l seu fill á Don... Oh! estich tan arbolat, qu' are mateix voldría que Don Robet fos aquí, y vingués á dirme...

ROBERT *(Precipitant'se).* Don Juan, tinch l' honor de demanarli la má de la senyoreta Blanca.

GAT. *(Ab rabia á Moltó).* Me 'n alegro! Qué vol dir la má? Agáfilas totas duhas, que son ben bé de vosté!

SOF. Sí: vosté será 'l nostre gendre.

BLAN. Quína felicitat!

(Saltant al mitx de tots).

SOF. Filla del meu cor!

('Ls pares l' abrassan).

GAT. Per fi t' hem trovat!

BLAN. No 'm habia pas perdut.

MOLTÓ Deixa 'm parlar, Gatosa!

GAT. Ni una paraula! Al menos tingui 'l pudor del silenci: perque al cap d' avall, qui m' inflaba 'l cap contra 'l gendre era vosté!

MOLTÓ. Jo?

GAT. Y si vam tractar de separarlos, va ser culpa de vosté!

SOF. Pero viurán junts mal que li pesi! Ja 'ls voldría tení aprop per veure 'ls en 'ls brassos l' un de l' altre.

BLAN. Mamá: miri cap aquí.

(*Separant 'l biombo ab Robert*).

SOF. Oh, cel!

GAT. Están junts!

(*Marta y Enrich abrassats*).

ENRICH Sí: estém firmant la nostra separació... (*S' alsan*). Y si 'm voleu creurer, estimats papás, també podrém firmar la separació de vostés ab nosaltres. He promés á la Blanca sometre 'm á la seva autoritat: confesso donchs las mevas culpas y demano perdó.

(*Sofia ha anat aprop de la Marta. Blanca y Robert en segón terme parlant amorosament. Gatosa y Enrich al centro. Moltó y Macrobio en segon terme dreta*).

GAT. Gendre; confessar las culpas es esborrarlas. Y qui sab, mare de Deu! jo mateix puch haber faltat.

ENRICH Vosté? Fugi home! No veu qu' axó fora impossible?

GAT. De vegadas, fins l' home mes perfecte...

MOLTÓ. (Perdo un amich, pero guanyo dotze mil duros. En 'l mon no 's pot tenir tot d' un plegat. Noy? crech qu' es hora de torná á Igualada).

(*Van pujan al fondo*).

MAC. (Jo també; pero papá! Quin bunyol ha fet!)

MOLTÓ. (Rés: esguerros...!)

MAC. (Calli, home, calli! Si casi estich per embarcarlo cap á la Habana!)

MOLTÓ. (Noy!) (*Desapareixen parlant*).

JULIÁ (*Sortint*). Don Silvestre? Aquells senyors encara s' esperan.

GAT. Enjega'ls al carrer! 'L meu gendre pagará 'l compte.

ENRICH Just, perque jo també 'ls tinch de veurer per una escriptura?

GAT. Una escriptura.

ENRICH En Robert 's casa y renuncia al dot de la Blanca. Jo no li vull deixar aquesta ventatja; y vosté rembolsará 'l dot de la Marta.

GAT. Aixó no, gendre!

ENRICH Es precís; ó sinó, paper sellat al canto! Per vosté 'l dot y aquet Chalet.

GAT. Ah, no! No cal que 't cansis!... Calla! si! Me 'l vendré y compraré una torra á Capellades.

ENRICH Magnífica idea! (Com mes lluy millor). Gracias á Deu, ja están firmadas las paus!

SOF. Diguin lo que vullgan, gendre: pero per estimarse, no hi ha com la familia!

ENRICH Es una gran veritat: voldría qu'l temps volés per tenirla: y... no 's pensi: hi han sospitas molt fundadas de que á casa, prompte serém tres!

NARTA Enrich! M' habías promés que per are callarías!

ENRICH M' ha escapat!

SOF. Que no ho sents, Gatosa? Que no ho sents?

(*Ab explosió al volguela abrassar*).

GAT. Si qu' ho sento!!

SOF. Filla meva!

GAT. Cuidado, per amor de Deu, Sofia!

SOF. Filla del meu cor!

(Ab *menos entussiasmo, pero ab cuidado, abrassa á la Marta. Queda á la disreció de'ls artistas, äquet detall qu' ha de resultar ben clá pe 'l públich. Teló rápit*).

FÍ DE LA COMEDIA

LO TEATRO REGIONAL

119 OBRAS PUBLICADAS

	Ptas.
L' Agulla, drama en 3 actes.	2
Sortint del ou. diálech.	0'25
Clarís, drama, en 3 actes.	2
Lo Teatro per dins, c., 2 actes.	1'50
Sant Jordi mata l' aranya, c., 1 a.	1
La dòna y la baylarina, c., 1 a.	1
Pintura fi de sigle, 1 acte.	1
Un altra sogra, comedia, 1 acte.	1
Las joyas de la Roser, d., 3 actes.	2
¡Tot per los dònas, 1 acte.	1
L' Esclau del vici, monólech	0'50
La fèyna d' en Jafá, c., 1 acte.	1
Los Aucellets, comedia, 3 actes.	2
La Mosca al nas, comedia, 1 acte	1
La firma d' en Rovellat, c., 1 acte.	1
La tornaboda. comedia, 1 acte.	1
¡¡Xerraire!!, monólech.	0'50
Lo quarto dels mals endressos, 1.	1
Qui oli remena..... juguet, 1 acte.	1
La Flor de la Montanya, d., 3 a.	2
Tres personas, juguet, 1 acte.	0'50
¡Tot per ella!, comedia, 1 acte.	1
Per contradicció, comedia, 1 a.	0'50
La mort de Nerón, tragedia, 1 a.	0'50
Un músich de Regiment, s. 1 a.	1
La Dama de Reus, drama, 3 a.	2
Un Rey de pega, monólech lírich.	0'50
Dos companys mal avinguts, 1 a.	1
La pescatería, sainete, 1 acte.	1
La Casamentera, joguina, 1 acte.	1
Las esposalias de la morta, t. 3 a.	1
Los gelos de la Coloma, p., 1 a.	1
Un bateig á cops de puny, c., 1 a.	1
Una dòna y un Déu, comedia, 1 a.	1
Si, senyors, monólech.	0'50
Lucrezia Borgia, joguina, 1 acte.	1
Lo Diner, comedia, 3 actes.	2
Lo marit de la difunta, j. 1 acte.	1
L' ocasió fa 'l lladre, prov. 1 acte.	1
Mestre Jan, drama, 3 actes.	2
Lo somni de la Ignocencia, s., 1 a.	1
Home á l' aygua, comedia, 1 acte.	0'50
Lo ret de Sila, comedia, 1 acte.	1
Las tres alegrías, comedia. 1 acte.	1
¡Dorm!, sarsuela, 1 acte.	0'50
Setze jutges..., sarsuela, 1 acte.	1
A la lluna de Valencia, c., 2 actes.	1'50
Als peus de vosté, joguina, 1 acte.	1
La herencia del oncle Pau, c., 4 a.	2
Los tres toms; quadro costums, 1.	1
De teuladas en amunt, s. 1 acte.	0'50
La mort de Aníbal, tragedia, 1 a.	1
La festa del adroguer, s. 1 acte.	1
Un embolich de cordas, c. 2 a.	1'50
Lo timbal del Bruch, drama, 4 a.	
Lo Mestre de Minyons, q., 1 acte.	1
Entrar per la finestra, c., 1 acte.	0'50
Matrimonis á Montserrat, s., 2 a.	1'50
La llupia, joguina, 1 acte.	0'50
Una poma per la sed, j., 1 acte.	1

	Ptas.
D' estudí, monólech.	0'25
Lo gech d' en Migranya, s., 1 a.	0'50
Los Encants de Sant Antoni, s., 1.	1
Verdalet pare y fill, s., 2 actes.	1'50
Lo gra de mesch, drama, 4 actes.	2
A pel y á repel, juguet, 1 acte.	1
Las erradas del papá, s., 1 acte.	0'50
La copa del dolor, drama, 3 a.	2
Dispens hi ha principal, c., 1 a.	1
La vida al encant, comedia, 1 a.	1
Lo diari d' en Brusi, joguina, 1 a.	0'50
La marca de foch, drama, 3 actes.	2
L' home del orga, monòlech.	0'50
Clarís, drama, 3 actes.	2
L' home dels nassos, h., 1 acte.	1
Tocats de l' ala, comedia, 1 acte.	1
Lo célebre Maneja, sarsuela, 1 a.	1
Un sarauista, monólech.	0'50
Riallas y plorallas, comedia, 3 a.	2
Las ammetllas d' Arenys, c., 1 a.	1
Vida y Mort, epissodi, 1 acte.	1
Faixa ó Caixa, comedia, 1 acte.	1
L' Antiquari del Putxet, c., 1 acte.	1
L' auca del fadrí barber, c., 3 a.	2
Campi qui puga, joguina, 1 acte.	1
Lo guant del degollat.	0'50
La capseta dels petons, com., 1 a.	1
Una mosca vironera, c., 1 acte.	1
Riera baixa, parodia, 1 acte.	1
¡13!. comedia, 1 acte.	1
Lo pare de la criatura, c., 1 acte.	1
Lo Rabadá, drama, 3 actes.	2
Lo Virolet de Sant Guim, c., 1 a.	1
Lo meu criat!, j., c., 1 a.	1
La Fals, drama, 3 actes.	2
Un cop de cap, comedia, 1 acte.	1
La Lola, sarsuela, 1 acte.	1
Banys de mar, sarsuela, 1 acte.	1
Lo remey Universal, c. 1 acte.	1
Del ou al sou, c., 1 acte.	1
D. Joan de Serrallonga, d., 4 a.	2
La Parentela, comedia, 3 actes.	2
Deliri de grandesas, d., 3 actes.	2
La Cigala y las Formigas, c., 1 a.	1
Lo caixal del seny, cdia., 1 acte.	1
Flor de Té, sarsuela, 3 actes.	2
La Viudeta, monólech.	0'25
Lo senyó Nadal, cdia. en 3 actes.	2
Al quarto de la senyora, m.	0'25
Las Cantonadas, monólech.	0'25
La filla del marxant.	2
Las bonas festas, c. de costums 1 a.	1
Camándulas, comedia en 1 acte.	1
Lo Senyor Batlle, cdia. en 3 actes.	2
Entreacte, monólech en prosa.	0'25
Lo geni del mal, drama en 3 actes.	2
Per massa bó, juguet cómich en 1 a.	1
Com venen las cosas, c. en 1 a. y en p.	1
A costellas del gendre, c. en 4 a.	2

IMPRENTA DE MARIANO GALVE, Aviñó, 18.—BARCELONA